

Pol To Metengei Naha Korin Sios Leni Rumbwero Chengi

¹ Ani Pol, ani Jisas Kurais tau ra himache. Gotri ri okokona naha ki Jisas Kurais tau ra himache hinga ri ani esiro. Ani ga ai hiparakambwe ri, Sositenis, ga sindo do chengi si kaini ² Korin ko ki dau Gotri ri sios hima leni, kunu, si humbwendau. Kurais Jisas kapwa sumbu kuhi rani ri humbwewani hima kipe naha ku sirasiwani, rihi minde naha hinga kunu ri ondiyasindau. Kunu ga ele ko ele ko ki dau sembe ha hima lenga tinda ete, nui Apukolaka Jisas Kurais hi ni wu uchandau hima leni rihi minde wunu ri nasindau. Rini wunu ga nunu ga funda nui Apukolaka. ³ Nui Yapai Gotri ga nui Apukolaka, Jisas Kurais, ga kunu keke fi woni sembe wahapi ti o kunu fi hakonda.

Pol Gotri ni wese'aro

⁴ Jisas Kurais kunu wosiro sumbu kekembwa Gotri ri hima keke wo sumbu ti omwesika kunu haro. Woro o keke gisi gisi kunu ani hambwandani Gotri ni a wese'andau. ⁵⁻⁶ Kurais mwanji ti kunu nu sawero ti, kunu o tini sembe we kuhi ki kwambu naha ki ku toronambusindau. O sumbu keke Gotri ele sumbu kipe hinga tinda ete o ai kunu yando'i yandotasinda, Gotri mwanji bwandau sumbu kuhi le, e, hambwa kipe hambwandau sumbu kuhi le okwe. ⁷ O keke apa Gotri Himamwale haro peresen foti keke ku heifunda nambwe ku dani nui Apukolaka, Jisas Kurais,

amwei ri sirano tini ku nikisindau. ⁸ Woro o Apukolaka to kunu okulasiwa kwambu tiki ku etisini ete ku da dawa gisi jipe kuhi ti o ete ini humbukonda. Wosiwa apa nui Apukolaka, Jisas Kurais, hima ni koti wono gisi tawa, nunu kapwa sumbu nambwe huruhumba hinga hinde nunu hei kumbwa. ⁹ Gotri do sumbu ni mwe naha ri wosikondau. Hinde wowani, rini mwanji mwe naha kumbwa ri bwani sumbu mwe ya ri wosinda. Do Gotri tombwa Kurais, nui Apukolaka, ga sembe funda ku da kinani kunu ri ucharo.

Sios ti huwani nerimbe miyafa apumbwa apu iro

¹⁰ Woro ai hiparakambwe le, nui Apukolaka, Jisas Kurais, hi ki mwanji kwambu tiki ka hinga kunu a sawenda: Kunu tinda ete mwanji funda kumbwa ma ku bwani ku sirina. Apa kunjenga kui nindo ki apumbwa apu ku huwa kei. Kunu nerimbe funda naha kumbwa ma ku etisini sembe funda ku owesini inaka funda kumbwa ma ku hambwa. ¹¹ Ai hiparakambwe le, Kulowi ri hima kupu le kui nindo ki ku anangiyandau mwanji leni wu ani sawero. ¹² Woro wui mwanji a mendiwani kunu funda funda tinda ete ka hinga ku sawendau: Kunu fwele sawe, “Ani Pol himache,” wowani fwele sawe, “Ani Apolos himache,” ete wowani fwele sawe, “Ani Pita himache,” wowani fwele sawe, “Ani Kurais himache.” ¹³ Woro hinde hinga ku hambwandau? Ka Kurais alase ki fikasini apumbwa apu iro'o? Ani Pol to ka me yapweke ki ani hasini kunu ani okularo'o? Ka uku ku yaro ti, hi ahi, Pol, ni sembe

ku hasini uku ku yaro'o? ¹⁴ Kui nindo ki Kurisupas hima pi Gaiyas numbwa uku a yasiro, hima fwele mina. Woro o keke Gotri ni a wese'anda. ¹⁵ O keke apa hima fori ete sawe hinga, kunu hi ahi ki uku ku yaro. ¹⁶ O mwe naha, Sitefanas hima kupu le okwe wunu a yasiro. Wosini hima foringa ai a yasiro umo? Mina, opito. ¹⁷ Kurais ani humbwero ti, hima leni uku a yasi ki ri ani humbwe nambwe, mina. Ani ri ani humbwero ti, Gotri mwanji kipe a bwa ki ri ani humbwero. Woro Gotri mwanji kipe a bwano ti, do nuwe kipe hambwa ki a torosini a bwa hinga, mina, foki Kurais me yapweke ki ri haro ti, bwelefo kalefo hinga wu nano.

Kurais rini Gotri kwambu

¹⁸ Mwe naha, hi tiki raikondau hima le me yapweke mwanji tini wu mendini ambwatinambwati mwanji hinga wu hambwakonda. Woro nunu Gotri ai nunu rataro himiyama hurahama leto nu hambwanda, me yapweke mwanji ti, o Gotri kwambu. ¹⁹ Hinde wowani, Gotri chengi ete sawero,

“Hambwa laka hambwandau hima lei wui hambwa ti walambe wunu a wosisindau. Wondani mwaringamwe kipe naha hambwandau hima lei mwaringamwe ti, a rani a humbwe sindau.”

²⁰ Kale hambwa laka hambwandau hima le, soki wu dau? Kale Moses kaisiro Gotri lo mwanji ondiyakandiyandau hima le, soki wu dau? Do nuwe ki dau mwanji bwa hima naha le, soki wu dau? Gotri do nuwe ki dau ele hambwa wuhi, e, mwaringamwe wuhi hinga ri wosiwani ri

miyaningisopo ki ambwatinambwati hima hinga wu sirasindau.

²¹ Do nuwe ki dau hima le, wui hambwa ki, Gotri hambwa ti hinde apa wu hambwa kumbwa. O sumbu hinga wunu ki sukwasindau ti, ri inaka ki funda ri hambwafwa'aisindau. Woro, o keke, Gotri ele himiyama hurahama ni ai ri ratano numbo foti okokona rihi ki ri nambusinda. Ri namburo numbo mwe ti ka: Do nuwe kipe hima le Gotri mwanji kipe ni ambwatinambwati mwa'ambwe hinga wu naro, woro o mwanji numbwa wu mendini sembe wu hawambwa Gotri wunu ri ai ratakonda. ²² Juta hima kupu le Gotri ni sembe wu ha kinani Gotri sumbu kwambu keke wu uchandawani, Girik hima leto Gotri ni wu wakinehei kinani hambwa omwesika wu toro ki au wunu saindau. ²³ Woro, nunu, Kurais me yapweke ki haro mwanji tini nu bwandau. Woro o mwanji to Juta hima kupu lei sembe ti walambe wunu ikoni wunu etipendawani, Girik himako to o mwanji ni wu mendikoni ambwatinambwati mwanji hinga wu nandau. ²⁴ Woro nunu, Juta hima kupu fwele'e, Girik hima fwele, Gotri nunu uchawani ri tumwa ti nu mendiro hima le, ka hinga mwe naha nu hambwandau, Kurais rini Gotri kwambu hingambwa naha ri dasini rini Gotri hambwandau hingambwa naha ri hambwandau. ²⁵ Do me yapweke mwanji Gotri nunu haro ti, do nuwe kipe hima le ambwatinambwati mwanji hinga wu hambwandau ti, ele wui hambwa ni dikisindau. E, me yapweke mwanji wu mendini Gotri ni kwambu nambwe wu nandau ti, rini kwambu chele, ele wui kwambu ni ri dikisindau.

²⁶ Ai hiparakambwe le, kunu imbihumbwa Gotri kunu uchawani ku tani sembe ku haro tini ma ku hambwa. Kui nindo ki, hima miyafu do nuwe kipe hambwa ni miyafu wu toro nambwe, hima miyafu hima apukolaka hinga wu eti nambwe, e, hima miyafu hi chele hima hinga wu da nambwe. ²⁷ Woro Gotri do nuwe ki dau hambwanda nambwe hima leni uchani rihi wunu ri naro ti, do nuwe kipe hambwa laka hambwandau hima leto huruhumba wu hei kinani. Gotri do nuwe ki hima apukolaka eti nambwe hima leni ri uchani rihi wunu ri naro ti, do nuwe ki dau kwambu chele hima leto huruhumba wu hei kinani. ²⁸ E, Gotri do nuwe ki dau hi nambwe hima le, e, tikisapu wu nandau hima le wunu ni ri uchani rihi wunu ri naro. Mwe naha, Gotri do nuwe kipe hi nambwe, kwambu nambwe, e, mwa'ambwe nambwe hima leni rihi wunu ri naro ti, hi ga dau, kwambu ga dau, e, mwa'ambwe ga dau do nuwe kipe hima leto huruhumba wu hei kinani. ²⁹ O sumbu hinga ri wosiro ti, foki apa hima fori Gotri miyaningisopo ki rinjenga hi rihi tini ri rasai ki. ³⁰ Woro kunu Gotri kunu esisiwani Kurais Jisas ga funda ku dau. Kurais Jisas Gotri okokona tini sirinani do nuwe ki ele tau rihi ri rani ri humburo ti keke apa Gotri hambwa kipe tini nunu ri handani hima kipe naha nu sirano numbo rihi ti nunu ri mekundau. Rindombwa nunu ri okulawambwa kipe naha tumbwa nu ichi'uchandano. Rindombwa ri hasini ri fi ki nui kapwa sumbu keke wungwa ri jisini ai nunu ri ratandau. ³¹ O keke Gotri ri okokona ti, ri chengi ki sawero ka mwanji hingambwa ma nu wosi, "Hima fori hima foi hi

tini ri rasai kinawa, rini Apukolaka i hi numbwa sa ri rasai.”

2

Pol, Jisas me yapweke ki haro mwanji tini bwaro

¹ Ai hiparakambwe le, ani imbihumbwa kunu tambwa a tani Gotri mwanji mwe numbwa kunu o hingambwa a sawendaro. Woro sembe tini nimba kunu a yeni rasai ki nuwe pe mwanji ba fo ba fweleni kunu a sawe nambwe. Kunu a sawendaro mwanji ti, nuwe pe hambwa laka hambwandau mwanji ki kunu a sawe nambwe. ² Inaka ahi ki kwambu naha ki ka hinga ani hambwaro: Kui nindo tiki a dano gisi ki apa mwa'ambwe ba foni ani hambwa hinga, mina, Jisas Kurais numbwa ete ani hambwano. Mwe naha, Jisas Kurais me yapweke tiki haro tunumbwa ete ani hambwandano. ³ Imbihumbwa kunu ga a daro gisi ki, ani a yakina nambwe. Ani akitiwotindani seke tapa ete ani rikirikinandaro. ⁴ Wondawani Gotri mwanji a bwani a sawekawendaro ti, inaka kuhi a jameko kinani ai hambwa ki hambwa laka hambwandau hima hinga kunu a bwarakara nambwe. Mina. A randaro tau ti, Gotri Himamwale kwambu tinga kunu a mekundaro. ⁵ Ani o tau hinga numbwa a randaro. Hinde wowani, ani ai okokona ti nuwe pe hima lei hambwa leki sembe ha sumbu kuhi ti wosiwa omwesika i ki a wo nambwe mina, ai okokona naha ti, Gotri kwambu tombwa o sembe ha sumbu kuhi ri wosiwa omwesika i ki.

Gotri Himamwale tombwa hambwa kipe nunu handau

⁶ Mwe naha, sembe ha sumbu ti apukolaka iro hima i nindo ki, nunu ele ba fo ba fo hambwa ki mwanji nu bwandau. Woro hambwa mwe ti, do nuwe ki dau hima leto hambwandau hambwa hinga mina, e, do nuwe ki mekupu hima laka hinga wu dasini himamwale wuhi ti hiki hinga metengei humbundau hima le, wui hambwa hinga mina. ⁷ Nunu nu bwandau hambwa ti, Gotri hambwa kipe ni nu bwandau. Do hambwa yanisini daro, Gotri do nuwe ri wosi nambwe gisi ki, lindana hinga nu da kinani, o hambwa ni ri ondiyasiro. ⁸ Do nuwe ki ele hima ni aulindau mekupu hima le, do hambwa mu mwe ti wu hambwa nambwe. Mina. E, wu hambwapo, apa hi hinga okundau nui Apukolaka ri wu toroni me yapweke tiki hinde apa rini wu yekoro ambwa. ⁹ Woro nunu Gotri chengi ki ka hinga sawero mwanji tini nu sawendau,

“Mwa'ambwe le, miya hei nambwe le, wasamba mendi nambwe le, e, hima i inaka ki okwe sukwa nambwe le, ele mwa'ambwe hinga rini ni okokonandau hima le keke funda ri otokunasindau.”

¹⁰ Woro doha'a hambwa yanisini daro ti, Gotri ri Himamwale kipe nui sembe we ki ri humbewani tau hinga ri raro ti kekembwa apa Gotri nunu ri mekusiro. Gotri Himamwale kipe ti ele mwa'ambwe hinga tinda ete ri wakineheindau. Wondani Gotri sumbu kipe rihi lenga inaka kipe rihi lenga yanisindau le, Gotri Himamwale ti ele mwa'ambwe hinga tinda ete amwei ri wondau.

¹¹ Hinde na hima forito hima foi inaka ti amwei naha ri heini ri hambwandau? Mina. Rini ki dau himamwale rihi tombwa ri inaka ti ri heini

ri hambwasindau. Woro hingambwa, hima fori Gotri inaka ti hinde apa ri hambwa kumbwa. Gotri Himamwale tombwa o tini ri hambwandau. ¹² Woro nunu do nuwe kipe himamwale ni nu toro nambwe, mina. Nunu Gotri rumbwewani taro Gotri Himamwale kipe tini nu tororo. O sumbu hinga nu woro ti, Gotri nunu keke woni nunu ri haro ele mwa'ambwe kipe ni amwei nu heini nu hambwa kinani. ¹³ Apa ele sumbu ni do kunu nu sawekawendau dele mwanji hinga ti, do nuwe kipe hima i hambwa ki nu mendini nu toro nambwe. Mina. Gotri Himamwale kipe to nunu ondiyakandiyandawani dele mwanji nu bwandau. Gotri Himamwale ki sukwaro mwanji ki Gotri Himamwale mekuro sumbu ele ni nu sawekawendau.

¹⁴ Gotri Himamwale rini ga da nambwe hima ri, rini Gotri Himamwale ki sukwaro ele sumbu ni ri hambwani sembe hinde ri ha kumbwa. Hinde wowani, ele sumbu ni ri mendini ambwatinambwati sumbu hinga ri hambwakoni ele sumbu mu mwe ti ri hikisandau. Gotri Himamwale ki sukwandau ele sumbu hinga Gotri Himamwale to hima leni ondiyakandiyawambwa wu hambwano. ¹⁵ Gotri Himamwale ga dau hima ri ele sumbu hinga tinda ri kilindau. Woro nuwe pe hima fori Gotri Himamwale ga dau hima foni hinde apa ri kili kumbwa. ¹⁶ Mwe naha, Gotri mwanji ka hinga ete sawero,

“Namoto Apukolaka inaka ti hambwasini apa Apukolaka ni ondiyakandiyandau? Mina.”

Woro nunu, sembe haro hima le, Kurais inaka hingambwa nunu ki do da.

3

Sios ki tau randau hima le wunu Gotri tau ra himache

¹ Ai hiparakambwe le, mwase Gotri mwanji kunu ni a bwaro ti, Gotri Himamwale ga dau hima leni bwandau hinga kunu a bwa ki, mina. Sembe hukwe dau hima le, e, Kurais ni sembe haro sumbu ti muku pe che hinga dau hima le, wunu ni bwandau mwanji hinga numbwa kunu a sawendaro. ² Wondani ando muku ti kunu ani handaro. A kwambu tini kunu ani ha nambwe. Ka gisi ki a kwambu hinde apa ku akoro ambwa. Woro apa okwe a kwambu hinde ku a kumbwa. ³ Hinde wowani, sembe hukwe kumbwa ete ku dau. Mwe naha, hiparakambwe ni omwemendindau sumbu le, e, mwanji ki au hinga ku anayendau sumbu le kunu ki ete dau. Dele sumbu hinga tinda ku wosindau ti, o sembe hukwe ki dasini wosindau sumbu leni ku wosindau. Sumbu mwe le, do nuwe ki dau hima le wui sumbu. ⁴ Wondani kui nindo ki hima fori sawe, “Ani Pol himache,” ete wowani fori sawe, “Ani Apolos himache.” O sumbu hinga ku wosindau ti keke hoko pe hima hinga ete ku dau.

⁵ Ma norukweni ku hambwa. Apolos rini hinde na hima? Ani Pol hinde na hima? Sini Gotri tau ra himache pumbwa. Apukolaka to tau ti apumbwa apu hinga sini haro. Wosiwani o tau hinga si randawani Kurais ni sembe ti ku haro. ⁶ Ani me tuko tini a siwani, Apolos to uku ti ri bu'i butaro. Wondawani Gotri to toroni rasukwaro. ⁷ O keke, me tuko sindau hima ri rini hi nambwe, e, uku bu'i butandau hima ri okwe rini hi nambwe. Ahirahi toroni rasukwandau

hima ri, Gotri, tombwa hi chele. ⁸ Ahirahi kindau hima ga uku ti bu'i butandau hima ringa fini opi hingambwa. Woro fini ana'ape o tau fi randaro chiki hingambwa mwa'ambwe wasa ti o ya fi torokonda. ⁹ Sini Gotri ga tau funda si randau tau ra himache, wowani kunu Gotri rupwa hinga.

Sios ki tau randau hima ri aka rasaindau hima hinga

Woro kunu Gotri ri tau ra himache leto rasaini kindau aka hinga. ¹⁰ Gotri ri hima keke wo sumbu ti ani okulawani aka rasaindau sumbu tini kipe naha ani hambwasini ando worumbo ti norukweni a fwahiro. Ete wosiwani hima fwele tani o worumbo tenge ki aka hapame ti wu rasaindau. Woro ele hima hinga tinda ete o worumbo tenge ki aka kau wu ki kinawa wunu sa wu hambwafwa'aisini o worumbo tenge ki aka ti sa wu ki. ¹¹ Ku hambwandau'u? Aka tini toroni yakinasindau worumbo ti etinambuhiro, rini Jisas Kurais sa to. Hima ba fori worumbo anandi ti hinde apa ri ai fwa kumbwa. ¹² E, hima le o worumbo tenge ki aka fo wu rasaini wu kindau: Hima fori gol ki kiwa, hima fori silifa ki ri kiwa, hima fori ya laka ki randau humokuto ki ri kiwa, fori mengihambang ki ri kiwa, fori nukwa ki ri kiwa, e, fori witi kumbo ki ya ri kiu. ¹³ Woro, ele hima hinga tinda ete wu randaro tau le koti mendino gisi ki amwei ya sukwakonda. O koti mendino gisi ki hi hinga ya okuni sukwakonda. Wosiwa o hi to okusini ele hima wu randaro tau le funda funda ya ri tu'i tutaneheikonda. Wowa wu randaro tau le ri heini ya ri hambwakonda, tau kipe tini wu raro'o, kapwa tau ni wu raro.

¹⁴ E, hima fori o worumbo tenge ki aka tau ri raro ti, aka tipa rihi hi ti u nambwe nawa, ori tau ra himache mwa'ambwe wasa ri torono. ¹⁵ Woro tau ra himache fori ri kiro aka tipa ti, hi ti tinda ete uwa, ori hima tau rihi ri randaro le tinda ete hambuno. Woro tau ra himache ori tombwa kipe hinga ri dano. Woro rini hi nindo tiki rini tatuni rataro hima hinga ri dano.

Sios oti Gotri aka

¹⁶ Kunu Gotri aka, o keke Gotri Himamwale kipe ti kui sembe we ki o da. Woro ka tini ku hambwanda nambwe'e? ¹⁷ E, hima fori Gotri aka kipe tini walambe ri wosiwa, Gotri ori hima ni walambe ri wosi sindau. Hinde wowani, Gotri aka oti kipe naha, rihi minde naha. Aka mwe le kunu ni sawero.

Apa hima hi ti nu rasai kei

¹⁸ Foki hima fori rinjenga ri ai gambo ki. E, kui nindo tiki hima fori do nuwe pe sumbu ni ri sirinani ete ri sawewa, “Ani hambwa chele,” o hinga ri hambwawa rini metengei naha do nuwe kipe hima lei miyaningisopo ki ambwatinambwati hima hinga sa ri wa'aisini pwe, hambwa kipe hambwandau hima hinga sa ri ai sira. ¹⁹ Hinde wowani, do nuwe kipe hambwa ti, Gotri miya ki heiwani ambwatinambwati leto wosindau sumbu hinga. Gotri chengi ti do mwanji hinga ni ete sawero:

“Gotri ele hambwa laka hambwasini gambolombo sumbu ambwe sumbu ambwe wuhi wu wondau leni numbo wunu ichakisini hima leto fekowe injisini

fe torondau hinga wui sumbu ki wunu ri toro'injindau.”

²⁰ Wosini Gotri chengi ete ai sawero:

“Apukolaka ri hambwasindau, hambwa laka hambwasindau nuwe pe hima le wui mwaringanwe ti tikisapu hinga.”

²¹ O keke, foki hima fori apa hima fo hi tini ri rasai ki. Hinde wowani, ele mwa'ambwe hinga tinda ete kuhi lembwa. ²² Pol, Apolos, Pita, do nuwe okwe, himamwale ga dau ti, hima handau numbo ti, apa dele dau mwa'ambwe le, e, ichekai sukvano mwa'ambwe le, ele mwa'ambwe hinga tinda ete kuhi lembwa. ²³ Woro, kunu Kurais rihi. Ete wowani Kurais Gotri hi.

4

Apukolaka rinjenga ri tau ra himache leni wui sumbu le ri kilindau

¹ O keke, kunu nunu ni ka hinga ma ku hambwa, nunu Kurais tau ra himache hinga nu dasini yanisindaro Gotri mwanji mu tini nu aulindau. ² E, sumbu foni aulindau hima ri, ri lo mwanji ti ka hinga: Rini ri randau tau ni sa ri hambwafwa'aisini kipe tumbwa sa ri randa. ³ E, kundo'o koti mendindau hima forito sumbu ahi tini ri kilino ti, o sumbu hinga ti ani hambwawani ai miyaningisopo ki kapwacheche naha. Woro ani okwe ai sumbu ti anjenga ani ai kilinda nambwe. ⁴ Mwe naha, ani kapwa sumbu ahi fo ani hambwa numbwa, woro apa ka hinga a sawe hinga, “Ani kapwa sumbu nambwe.” Sumbu ahi kilino hima ri Apukolaka ri tau. ⁵ O keke Gotri hima i sumbu ti kilino gisi takai ta nambwe nawa,

apa hima foi sumbu ni ku kili kei. Apukolaka ni ma ku nikisiwa sa ri ta. Rindombwa ele sumbu hundu tiki yanisini dau le ri toroni tapwaki tiki o ri owekonda. Wondani hima le inaka we ki kwai hambwandaro sumbu amwei o ri wokonda. Wowo o gisi kumbwa Gotri nu randaro tau nuhi le funda funda ya nunu ri sawendakonda, tau kipe ni nu randaro umo, kapwa tau ni nu randaro. Wosini sumbu kipe wasa nuhi nunu hakonda.

Korin kipe sios hima le hi wuhi tunumbwa wu rasaindaro.

⁶ Ai hiparakambwe le, kunu ani okula ki ani hambwasini ani ga Apolos ga si sumbu ni mwanji yepe hinga ani hambwasini ele mwanji hinga ni kunu ni a bwaro. O hinga a woro ti, sini ni ku hambwa hambwa Gotri chengi sawero mwanji minde naha numbwa ku sirinani Gotri chengi sawe nambwe sumbu ni ku hanja'ai kinani. Apa hima foi sumbu ni ku heini funda ete ku okokoni hi rihi tinga kui hi tinga ku rasaindani hima fori hi ni ku rakai kei. ⁷ Ai nau, hinde hinga mi hambwandau? Namoto hima apukolaka hinga mini esisiro? Bwele sumbu hinga fotini Gotri mini ha nambwe? E, ele mwa'ambwe Gotri ki mwe naha mi tororo ti nawa, wo hinde wowani hi mihi tini mi rasaindau? Mindo yapai chele mwa'ambwe hinga hi mihi ti mi rasaindau'u?

⁸ Ei, mwe naha, sembe kuhi le ele mwa'ambwe to a hinga sukwani talesiwani bwele keke ku hambwano? Kunu yakito! Wosini kunu nunu ni ku dikisini kundo king apukolaka hinga ku etihiro! Aiyo kunu keke fiya kapwa naha! Woro

kunu mwe naha king apukolaka hinga ku da kinapo kunu keke hinde apa ani okokonakoro ambwa. O sumbu hinga kunu ki sukwapo nunu okwe kunu ga king apukolaka hinga funda nu sirakoro! ⁹ Ani ka hinga ani hambwandau: Gotri ri tau ra himache hinga nunu ri esiro ti, nerimbe funda riki indau ele hima i nindo ki hima jepi naha hinga nunu ri esiro. Wosiwani nunu, kotimwosini yeni sindau hima hinga nu dau. O keke, nunu, ensel lei miyaningisopo ki, e, ele hima lei miyaningisopo ki kolonasini dawani heindau hinga nu sirasindau. ¹⁰ Kurais hi ni nu sirinawani nunu ambwatinambwati hima hinga nu dau. Woro kundo Kurais ni ku sirinani hambwa kipe ku torosindau. Nunu kwambu nambwe, woro kundo kwambu ki ku etihiro. Kunu hi chele hima hinga ku etihiro, woro nunu hi nambwe. ¹¹ Imbihumbwa ki ambwesini ete ta tani apa okwe, nunu iche lenga nunu handani, uku sumbwe hi lenga nunu saindani, nika'ari le nu inji kinani nu heifundawani, tapa le wu lemunjisini nunu wu yendaro. Wondawani kipe tumbwa nu litino ko foti nu hei nambwe. ¹² Nunu nui tapa naha ki ahirahi tau ti kwambu naha ki nu randaro. Wondawani nunu wu saweholiyawani nunu ga mwanji wasa kipe leni Gotri wunu okula kinani nu ai bwandaro. Nunu ni kapwa sumbu hinga wu wosindawani nunu hima tape tumbwa wunu nu hasiwani o sumbu hinga nunu wu wosindaro. ¹³ Kapwa mwanji naha leki nunu wu sawendawani, nunu ga mwanji wahapi leki wunu nu sawendaro. Nunu ele nuwe mapwa hinga tinda ete nu indau ti, tikisapu hinga, e, aku gepu hinga nu sirasindau. Imbihumbwa o sumbu

hinga ete nunu ki sukwa sukwa ta tani apa okwe do ya ete da.

Korin sios le Pol sumbu hinga numbwa wu heini sa wu sirina

¹⁴ Do a kairo ti, huruhumba kunu hei kinani a kai nambwe, mina, kunu ni ani okokonandau ai chechehimache le hinga ani hambwasini kui inaka leni ai a rasai kinani a kairo. ¹⁵ E, Kurais sumbu tini kunu ondiyakandiyano hima le 10,000 hima hinga mwe naha wu dawa, o kipe, woro apa kunu yapai miyafu nambwe. Mina. Kurais Jisas ri sumbu kipe ki andombwa kui yapai hinga a dau. Gotri mwanji ni metengei kunu a bwawani sembe ku haro ti keke kunu tinda ai che hinga ku wa'aisindau. ¹⁶ O keke ai sumbu ni ku heini ku sirinani ku ichi'ucha kinani sembe kunu a yeni a rasaindau. ¹⁷ O sumbu hinga naha kekembwa, Timoti ni a humbwewa kunu tambwa o ri ikonda. Rini ai che minde naha hinga, rini keke funda ete a wondau. Rini Apukolaka tau tini kipe naha ri aulindau. Rindo Kurais ni a sirinandau sumbu tumbwa ku sirina ki inaka kuhi le ori ai yeni ri rasaikonda. Ele ko ele ko ki dau sios le o sumbu hingambwa wu sirina kinani wunu a sawekawendau.

¹⁸ Ani hambwawani kui nindo ki hima fwele ete wu hambwandau, apa wunu tambwa hinde ani ai i kumbwa. Wondani hi wuhi tumbwa wu rasaindau. ¹⁹ Woro o hinga mina. Apukolaka ri okokona nawa kunu tambwa aichefunda naha ete o a takonda. Wosini hi wuhi rasaindau hima ele wui mwanji tini a mendi hinga, wui kwambu tumbwa ani heino. ²⁰ Hinde wowani, Gotri aulindau sumbu rihi ti, mwanji numbwa nimba bwandau

hinga, mina, o ri kwambu ga dau. ²¹ Kunu bwele sumbu hinga tini ku okokonandau? Kui okokona ti, kumbo a torosini a tani kui sumbu tini kunu a norukwe ki'i? E, kui okokona ti, kunu keke a woni sembe wahapi sumbu ki a tani kunu ani okulano'o?

5

Anahopwero tini walambe sumbu ai wosindau sumbu ti Korin sios ki dau

¹ Kui nindo leki anahopwendau sumbu ni walambe sumbu ai wosindau mwanji suwa ti sukواني ele mapwa ele mapwa ihiro. Woro ka sumbu kui nindo ki sukwaro ti, sumbu anandi naha. O sumbu hinga hoko pe hima le wosindau mwanji ti nu mendinda nambwe. Sumbu mwe ti ka hinga: Hima fori ri yapai humwe ni hopwero.

² Kunu ete hi kuhi tini ku rasaindau'u? Hinde wowani hi rasai bomo kuhi ku hanja'aisini o sumbu keke ku ichaka nambwe ku dau? Hinde wowani ka sumbu hinga wosiro hima ri hoko tokwe rini ku rawara nambwe ku dau?

³ Mwe naha, hima tape ahi tumbwa apahime a dau, woro himamwale ahi to kunu ga o da. E, ani kunu ga a dasini ori hima o sumbu hinga ri wosiro ti, ri sumbu ti rini a kilihiro. ⁴ Kunu a sawendau, nui Apukolaka Jisas hi tiki ma ku wau. Wowa o gisi ki himamwale ahi ki kunu ga a dani nui Apukolaka Jisas ri kwambu ki ⁵ ori hima hinga Saiten tapa tenge ki rini o nu hakonda, wosiwa sembe hukwe ni sirinaro hima tape rihi ti Saiten walambe sa rini wosisiwa Apukolaka ri gisi ki Gotri to ori hima himamwale ti ai ri ratakonda.

Korin sios hima le kapwa sumbu wondau hima le hoko tokwe sa wu rawara

⁶ Kunu hi kuhi tini rasaindau sumbu ti, sumbu kipe mina. Yis fisiche pi falawa ki owesiwani ichi'uchakowani falawa hehenandau sumbu tini ku hambwanda nambwe'e? ⁷ Kunu yis owe nambwe falawa hinga, o keke kapwa sumbu tokwe kunu matinandau yis hukwe ti ma rani ku humbwe, wosini falawa ako hinga ku da. Hinde wowani, Pasofa gisi ki funda nu litisini nu andau sipisip che ti, angu'omwe ni handau hinga ka rini wu yeni wu si to. Hima mwe ri Kurais. ⁸ O keke o gisi kipe ni nu hei hei apa yis hukwe ni nu rata kei. Yis hukwe mwe ti ele kapwa sumbu mu naha. O keke yis owe nambwe bereti numbwa ma nu ratasini o gisi kipe naha ni nu eripe. Ka yis owe nambwe bereti ti, sembe halaya sumbu ga nimba gambonda nambwe sumbu tinga sawendau. ⁹ Chengi ba foki kunu ni mwase a kairo ti, ka hinga a sawero: "Kunu apa hima i humwe sawendau hima lenga nau ku toro kei." ¹⁰ Woro ani do nuwe ki dau hoko pe hima lei nindo ki hima i humwe sawendau hima le, hima i mwa'ambwe leni heini funda ete okokonani toroningini ra'aindau hima le, e, gambolombo gotri ni sirinandau hima le, wunu ni tinda ku hanja'ai ki kunu a sawe nambwe. E, wunu ni funda ete ku hanja'ai kinawa kunu okwe do nuwe ma ku hanja'ai. ¹¹ A kairo mwanji mu mwe ti ka hinga: E, kui hiparakambwe ku nandau hima forito hima i humwe ri saweno'o, hima i mwa'ambwe fotini ri heini ete ri okoko-nano'o, gambolombo gotri ni ri sirinano'o, hima

leni ri saweholiyano'o, kapwa uku ni ri asini ri ambwatinambwatino'o, e, hima i mwa'ambwe fotini ri leningini ri ra'aino, o sumbu hinga ri wosiwa apa rini ga nau ai ku ji kei. Minambwe naha. Apa o hima ga ahirahi ti funda ku a kei. ¹² Ku hambwawani hinde hinga, sios hoko ki dau hima lei sumbu tini kilino sumbu ti ai tau'u? Mina. E, sios we ki dau hima lei sumbu tini kilino sumbu o kui tau naha. ¹³ Hoko ki dau hima le, Gotri rinjenga o wunu ri kilikonda. Woro Gotri chengi ka sawero hinga ma ku wosi: “Kunu o kui nindo ki dau kapwa hima ori hoko tokwe ma rini ku rawara.”

6

Sembe haro hima le, ri hiparakambwe ni kotimwo kei

¹ E, kui nindo ki hima fori hima foringa fi anangiyasini ori hima Gotri himiyama hurahama lenga ri norukweno tini wunu ri hanja'aisini ri ini hoko ki dau kanisol hima leni ri ai kotimwondau'u? Woro o sumbu hinga ni ri hambwawani huruhumba nambwe'e? ² Nunu Gotri himiyama hurahama le, do nuwe mapwa laka ki dau hima lei sumbu tini wunu nu kilino tini ku hambwanda nambwe'e? Mwe naha do nuwe ki dau hima lei sumbu tini tinda wunu ku kilikondau. Woro hinde hinga ku hambwandau? Ka sumbu cheche kunjenga ku mendini ku kili hinga'a? ³ Nunu, sembe haro himako, hewen ki dau ensel lei sumbu okwe wunu nu kilino, woro ka mwanji ni ku hambwa nambwe'e? Mwe naha, wui sumbu le wunu ni nu kilino. O hinga ti nawa nunu do nuwe kipe ele sumbu okwe amwei naha nu kilino.

⁴ Woro, kui nindo ki do nuwe kipe anangiya mwanji fo sukwawani, hinde wowani o mwanji ku ra'aini sios we ki hi da nambwe hima leni ku sawehambwasiwani wundo o mwanji ni wu kilindau? ⁵ Do mwanji hinga kunu a bwandau ti, huruhumba hinga ku hei ki kunu a bwandau. Hinde hinga ku hambwandau? Kui nindo ki mwaringamwe kipe dau hima fori dau'u? Wowa rindo opi hiparakambwe fi mwanji ni ri mendini ri kilini sa fini ri wonorukwe. ⁶ Woro mina, o sumbu hinga ku wosinda nambwe, o keke hiparakambwe fori hiparakambwe forini o kotimwonda. Woro o sumbu hinga sembe haro himako i miyaningisopo ki mina, sembe ha nambwe hoko pe hima lei miyaningisopo ki ku wonda.

⁷ Mwe naha, kui hiparakambwe leni wunu ku kotimwondau sumbu ti keke, ku hichakohiro. Hinde wowani wunu ku hanja'aisiwani kapwa sumbu kunu wu wosi nambwe? Hinde wowani wunu ku hanja'aisiwani mwanji kunu wu gambo nambwe? ⁸ Wowani mina. Kunjenga hiparakambwe fweleni kapwa sumbu wunu ku wosini wunu ku gambosini wui mwa'ambwe le ku leningini ku ra'aindau! Mwe naha, kui hiparakambwe minde naha leni ka kapwa sumbu wunu ku wosindau.

⁹ Woro ka mwanji ni ku hambwa nambwe'e? E, kapwa sumbu wosindau hima le, apa Gotri aulindau kwambu rihi ti hinde wu toro kumbwa. Foki sembe kuhi ti ku ai gambo ki. Hima i humwe ni sawendau hima le, gambolombo gotri ni sirinandau hima le, anahopwero sumbu tini

walambe sumbu ai wosindau hima le, hurahama tombwa himiyama sumbu hinga wosindau hima le, hurahama foringa hurahama forini huruhumba sumbu wu wosindau hima le, ¹⁰ hili yandau hima le, hima ba fwelei mwa'ambwe leni funda ete okokonandau hima le, uku sumbwe ti miyafu asini ambwatinambwatindau hima le, hima ba forini saweholiyandau hima le, hima foi mwa'ambwe ni okokonani wu leningini wu ra'aindau hima le, e, kale hima hinga tinda ete Gotri aulindau kwambu ti, hinde apa wu toro kumbwa. ¹¹ Imbihumbwa kunu hima fwele kale hima hinga ku daro. Wosiwani Gotri kapwa sumbu kuhi ti kunu yokoni humbwesini rihi minde kunu ri nasiwani hima kipe naha uchandau hi ti ku tororo. Nui Gotri o sumbu hinga nunu ri wosiro ti, Apukolaka Jisas Kurais hi ga Gotri Himamwale tinga opi hi ki nunu ri wosiro.

Hima tape nuhi ki Gotri hi ti ma nu rasai

¹² Kunu fwele ka hinga sawendau: “Gotri ri lo mwanji ki amwei minambwe ri na nambwe ele sumbu hinga tinda ete a wosino.” O mwe naha, woro ele sumbu hinga to tinda kunu okulanda nambwe. E, ka hinga a saweno: “Gotri ri lo mwanji ki amwei minambwe ri na nambwe ele sumbu hinga tinda ete a wosino.” Woro sumbu foni a torosiwa o sumbu to ani aulino ti, mina. ¹³ Kui nindo ki hima fwele ka hinga sawendau: “Sembe ti ahirahi a ki iche nunu handawani, ahirahi ti sembe we ki ya nu rawainda.” O mwe naha, woro Gotri opi mwa'ambwe ana'ape ete ri humbuno. Hima tape nuhi ti hima i humwe sawe sumbu nu sirina ki nunu ri wosi nambwe. Mina.

Hima tape nuhi ti Apukolaka hi. Apukolaka hima tape nuhi tini ri aulindau. ¹⁴ Gotri ri kwambu ki Apukolaka ni matimat ki rini ai ri rasairo. Woro nunu ni o hingambwa ri ai ri rasaikonda.

¹⁵ Hima tape kuhi le o Kurais hima tape. Woro ka tini ku hambwa nambwe'e? E, Kurais ri hima tape hinga nu siraro ti, o hima tape nu ra'aini numbo tenge humwe tinga nu anangauwa tini ga hima tape funda nu wa'aino ti, kipe'e? Minambwe minde naha. ¹⁶ Numbo tenge humwe ga anangaundau hima ri o fini tape funda fi anangauihiro. Woro ka sumbu ni ku hambwa nambwe'e? Gotri o sumbu ni ete ri sawero, "Fini hima tape tini fi anahaiyewani fi hima tape apumbwa apu mina, funda naha."

¹⁷ Woro Apukolaka ga fi anangauno hima ri, fi himamwale ti funda naha. ¹⁸ Hima i humwe ni sawendau sumbu ti, ma ku hanja'aisini ma ku akini ta. Ele biya kapwa sumbu fwele hima le wu wosindau le, o hima tape hoko ki wu wosindau. E, hima i humwe ni sawendau hima ri, o ri hima tape we ki dau fi ni kapwa sumbu ri wosindau.

¹⁹ Hima tape kuhi ti Gotri Himamwale kipe to dau aka. Woro ka tini ku hambwa nambwe'e? Gotri ri Himamwale ti kunu hasiwani kui sembe we ki o da. O keke kunjenga apa ka hinga ku hambwa kei, "Do hima tape, nui hima tape minde." ²⁰ Mina. Gotri to sumbu omwesika ri wosisini wungwa kunu ri jiro. O keke hima tape kuhi tinga Gotri hi tini ma ku rasai.

7

Anahopwendau sumbu

¹ Mwase ku kairo chengi ki ku ani sawero mwanji wasa tini apa do ai a kaini kunu a humbwe'indau. E, hima fori hima wapa ri dano ti, o kipe. ² Woro anahopwe nambwe nimba dasini kapwa sumbu wosindau sumbu o sukwasini da. O keke ele hurahama funda funda wunu humwe sa wu hopwewa, himiyama okwe wunu funda funda hura sa wu li. ³ Hurahama ri, hima tape rihi ti, o ri humwe hi, apa hurache ri hima tape rihi ti gumwa tini si kei. Woro hingambwa humwe ti okwe hima tape tihi ti o ti hurache rito rihi, apa hima tape tihi ti gumwa rini si kei. ⁴ Humwe ti hima tape tihi tini tinjenga tihi ti na hinga. Mina. Ti hurache to ti hima tape aulindau. Woro hingambwa hurache ri hima tape rihi ti rinjenga rihi ri na hinga. Mina. Ri humwe to hima tape rihi ti, ti aulindau. ⁵ Kini ki anahopwesini apa kindo foto hima tape kihi ti gumwa ki anasi kei. O mwe naha, e, sembe funda ki hambwasini gisi faiche ki hima tape kihi ti apumbwa apu dasini Gotri ni ki uchahambwa kinawa, o kipe. Woro dani ini fokumbwa ya ma ki ai liti. Foki hima tape kihi ti norukweni ki auli nambwe siwa, Saiten o kini simiyaneheikonda. ⁶ Kale mwanji ku ani silisiwani ani ga do mwanji wasa kunu a sawendau ti, o sumbu hinga ku wosi ki kunu ani ohounaro. Woro do kunu ani ohou naro mwanji ele, lo mwanji hinga mina. ⁷ Ai okokona ti, ele himiyama hurahama hinga tinda ete ani hinga hima wapa wu da ki. Woro mina, Gotri ele hima ni funda funda ba fo ba fo peresen ti wunu ri haro. Hima fori peresen ba fo hinga ni torowani, hima ba fori peresen ba fo hinga ni ri

tororo.

⁸ Wosini himiyama hurahama anahopwe nambwe lenga himanguto lenga, ka hinga o wunu a sawendau: E, wunu ani hinga wu dawa, o kipe naha. ⁹ Woro hima tape wuhi ga inaka wuhi ga norukweni wu auli nambwe nawa, wunu sa wu anahopwe. Hinde wowani, anahopwendau sumbu ti, inaka au saindau sumbu ni dikindau.

¹⁰ Do lo mwanji anahopwero himiyama hurahama leni wunu a sawekondau. Do lo mwanji hinga ai inaka ki sukwawani kunu a sawenda nambwe, mina, oti Apukolaka ri lo mwanji. Mwanji mwe ti ka hinga: Humwe ti hurache ni apa hanja'aisini foki ai i kei. ¹¹ E, hurache ni ti hanja'aisini ti ai iwa, tini sa nimba ete ti da. E, minambwe nawa, sa ti ai ini ti hurache ga sembe funda fi hambwani ti hurache ga kipe tumbwa sa fi ai da. Hurache okwe apa humwe rihi humbu kei.

¹² Woro kunu sembe haro hima fweleni ai inaka ki ani hambwandau mwanji fweleni a sawekondau. Woro Apukolaka ri lo mwanji hinga mina. Mwanji mwe ti ka hinga: E, hiparakambwe fori Kurais ni sembe ha nambwe humwe ni ri hopwesini dau ti nawa, o humwe rini ga ete da ki ti hambwandawa, ori hiparakambwe apa o ri humwe ni ri humbu hinga. ¹³ E, humwe foti sembe ha nambwe hima foriki hura ti lisini dau ti nawa, o ti hurache tini ga ete da ki ri okokonawa, apa o humwe ti hurache ni hanja'ai hinga. ¹⁴ Hinde wowani, sembe ha nambwe hima ri sembe haro humwe ga kipe tumbwa funda fi dawa, sembe ha sumbu tihi to rini okulawani ori hima Gotri miyaningisopo ki Gotri hima kupu

fori hinga ri sirahiro. E, sembe ha nambwe humwe ti sembe haro hurache ga kipe tumbwa funda ete fi dawa, sembe ha sumbu rihi to tini okulawani o humwe Gotri miyaningisopo ki Gotri hima kupu fo hinga ti sirahiro. E, minambwe nawa, kui che le apa woyemuro che hinga. Woro mina, wunu apa Gotri hima kupu hinga kipe tumbwa wu dau. ¹⁵ Woro, apa sembe ha nambwe hurache to'o, e, humwe to forini hanja'aisini i kinawa, o hinga sa wosi. O hinga wosino ti, sembe ha hima kapwa sumbu nambwe. E, sembe haro hiparakambwe foriki o sumbu hinga suk-wawa rini'i tini torosi kei. Hinde wowani, Gotri sembe wahapi sumbu ki ku sirina kinani kunu ri ucharo. ¹⁶ Nini humwe fori, ni hurache ni ni okulawa sembe mwe naha ri hakondau'u? Mina, o sumbu hinga ni hikisandau. Mini hurache fori, mi humwe ni mi okulawa sembe mwe naha ti hano'o? Mina, o sumbu hinga mi hikisandau.

Gotri humwasini nunu haro sumbu kumbwa ma nu da

¹⁷ Ka sumbu hinga tini ma ku wonda: Apukolaka to ku ichi'uchano numbo ti funda funda kunu ri hasini o numbo ni ku sirina kinani kunu ri ucharo. O keke kunu o numbo numbwa ma ku sirinanda. Ani ele sios hinga tinda ete wunu ki o sumbu ni lo mwanji hinga ani owesindau. ¹⁸ E, hima fori hima tape kupu rihi ti wu kutosiwani Gotri rini ucharo ti nawa, apa hima tape kupu oti ai anatoro kinani sumbu fo wosi kei. E, hima fori hima tape kupu rihi kuto nambwe Gotri rini ucharo ti nawa, apa hima tape kupu rihi ti kuto kei. ¹⁹ Hima tape kupu kutondau

sumbu ti, sumbu cheche. E, hima tape kupu kuto nambwe sumbu okwe o hingambwa. Woro Gotri lo mwanji naha ni sirinandau sumbu tombwa sumbu laka. ²⁰ Gotri kunu uchawani ku taro gisi ki ku daro hingambwa ya ma ete ku da. ²¹ Mini aulindau hima i tau tini nindumwasari mi randawani Gotri mini ucharo'o? O sumbu hinga mini ki sukwaro ti nawa, apa sembe nomo mi hambwa kei. Woro mini aulindau hima ri tako tokwe dau sumbu mi hanja'aino numbo kipe ti dau ti nawa, do numbo ni ma ta sirina. ²² Hima fori rini aulindau hima i tau tini nindumwasari ri randawani Gotri rini ucharo ti, ori hima apa Apukolaka hi, Apukolaka nomo rihi rani ri humbwewani rini lalaunasini ri dau. Woro hingambwa do nuwe ki hima i tako tokwe dasini nindumwasari tau randau hima hinga mina, lalaunasini dau hima hinga ri dawani Apukolaka rini ucharo ti, ori hima rini Kurais tako tokwe dasini tau rihi randau himache hinga. ²³ Gotri sumbu laka ri wosisini kunu ri rataro. O keke apa do nuwe kipe hima i tako tokwe ku dasini ori hima ni 'Apukolaka' ku na kei. ²⁴ Ai hiparakambwe le, Gotri kunu uchawani ku tasini ku dau hingambwa Gotri miyaningisopo ki ya ma ete ku da.

Anahopwe nambwe hima leni sawero mwanji

²⁵ Apa humwe chongo lei mwanji ti kunu a sawekonda. Woro Apukolaka ri lo mwanji hinga mina, ai inaka ki sukwaro mwanji fwele kunu a sawekondau. Gotri ani keke woni ri ani okulasiwani ai mwanji a bwakondau ti, mwanji mwe naha ki kunu a sawekondau. ²⁶ Ani ka sumbu hinga ni kipe ani hambwandau: Do nu dau gisi

hinga ki nomo miyafu naha nunu ki sukwandau. O keke kunu ku dau hingambwa ya ma ete ku da. ²⁷ E, mini humwe ni mi hopwesindau ti nawa, apa tini mi humbuno numbo tini waki kei. Mini humwe mi hopwe nambwe mi dawa, apa humwe rata ki hambwa kei. ²⁸ Woro, mini humwe mi ratani mi hopwewa, o kapwa sumbu mina. E, humwe chongo foti hura ti liwa, o kapwa sumbu mina. Woro anahopwero himiyama hurahama le do nuwe ki nomo miyafu naha wu rakondau. O keke ai okokona ti, do nomo hinga kunu ki sukwano ti a diyaha.

²⁹ Ai hiparakambwe le, ka hinga ya kunu a sawenda: Gisi ti faiche naha ihiro. O keke do nuwe pe sumbu ni inaka omwesika owe kei. Do gisi faiche ete dau ki humwe ni hopwesindau hima le, hima wapa hinga sa wu da. ³⁰ E, ichakandau hima le, ichakanda nambwe hima hinga sa wu da. Eripendau hima le, eripenda nambwe hima hinga sa wu sira. Ya leki mwa'ambwe randau hima le, bwarichape hima hinga sa wu da. ³¹ Do nuwe ki dau ya mwa'ambwe leni tau randau hima le, ele tau ni inaka miyafu handa nambwe hima hinga sa wu da. Nu hambwandau, doha'a nuwe ki dau ele sumbu hinga tinda humbukondau.

³² Ai okokona ti, do nuwe kipe sumbu ni inaka tenge miyafu ku hambwa kei. Humwe hopwe nambwe hima ri, Apukolaka sumbu tini inaka omwesika ri hambwandau. Wondani rini Apukolaka okokonandau sumbu tunumbwa ri wosindau. ³³ Woro humwe hopwero hima ri, rini do nuwe kipe mwa'ambwe leni inaka

miyafo ki ete ri hambwandau. Wondani rini ri humwe okokonandau sumbu tunumbwa ri wosindau. ³⁴Ete wondawani mwaringamwe rihi ti apumbwa apu ichi'uchandau. Woro humwe samba lenga humwe chongo lenga, wunu Apukolaka sumbu tini inaka miyafo ete wu hambwandau. Wunu hima tape wuhi ga himamwale wuhi ga halayasini kipe tumbwa ete wu da ki wu wondau. Woro hura liro humwe ti, do nuwe kipe mwa'ambwe ni inaka miyafo ete ti hambwandau. Wondani ti hurache okokonandau sumbu tunumbwa ti wosindau. ³⁵Do mwanji hinga kunu a sawero ti, norukweni kunu okulanda ki kunu a bwaro. O nimba kunu etipe kinani ele mwanji hinga a bwa nambwe. Mina. Ai okokona ti, Gotri numbo tumbwa ete ku sirinandani Apukolaka tau tumbwa ete ku randa ki. Wondawa apa mwaringamwe kuhi ti sumbu foni hinde ai ku hambwa kumbwa.

³⁶ E, hima fori humwe chongo foni ri hopwe kinani wu ondiyasiro ti, gisi miyafo hinga fi anahopwe nambwe fi dani ri heiwani apumbwa apu fi dau numbo ti, tini okulanda nambwe. O keke tini ri hopwe kinani ri okokonawa sa fi anahopwe. O sumbu hinga kapwa sumbu tini ri wosi nambwe. ³⁷ E, hima forini humwe chongo fo rini keke wu ondiyasiwani fi anahopwe ki au fini sai nambwe fi dani ori hima inaka rihi ki ri hambwasini hima tape rihi ti norukweni ri aulindau. O inaka hinga ri hambwawa, o humwe chongo rini keke ondiyasiro sa nimba ete ti da. O sumbu hinga kipe. ³⁸ O keke ori hima humwe chongo rihi ri hopwero ti, sumbu kipe ri wosiro.

Woro humwe chongo rihi hopwe nambwe hima rito sumbu kipe naha tini ri wosiro.

³⁹ E, humwe to, ti hurache ha nambwe himamwale tinga ete ri dawa, o humwe ti hurache ga ete fi dano. E, ti hurache hawambwa tini humwe chongo hinga ti ai dasini hima foriki hura ti li kinawa, o sa ti li. Woro sembe ha hima foriki hura sa ti li. ⁴⁰ Woro anjenga ka hinga ani hambwanda: O humwe ti hurache haro tini hurache nambwe nimba ete ti dano ti, tini eripe'aripe omwesika naha ki ti eripe'aripendano. Do ani hambwaro ti, ani hambwawani Gotri Himamwale kipe ti ani ga dani ani ondiyakandiyawani a sawero.

8

Gambolombo gotri ni haro omwe

¹ Apa ani gambolombo gotri ni haro omwe le, wui mwanji ni a sawekondau. Nu hambwanda, nunu hambwa nu tororo, o mwe naha. Woro hima fori inaka rihi ki hambwa laka hambwandau sumbu ti, rinjenga hi rihi tini ri rasaindau. Woro hiparakambwe fori keke wondau sumbu to ele hima i sembe ha sumbu wuhi ni okulawa kwambu tiki o etikonda. ² E, hima fori ete ri hambwawa, rini sumbu fweleni ri hambwasindau naha, wowa ori hima hinga hambwa rihi ti mwe naha mina, rini hambwa kipe tandau numbo mwe ri hikisandau. ³ Woro, hima fori Gotri ni sembe ri hasini mwe naha rini keke ri wondau ti, Gotri mwe naha rini hambwasindau.

⁴ Woro do mwanji a bwandau mwanji bomo ti, gambolombo gotri ni haro omwe le andau sumbu

ni a bwandau. Nunu o sumbu ni ka hinga nu hambwandau: Nimba hima lei tapa ki wosiro gambolombo gotri, Gotri mwe naha mina. Wunu mwale hinga, kwambu nambwe. Woro Gotri miyafa mina. Gotri funda naha. ⁵ O mwe naha, mwa'ambwe miyafa leni "gotri" hinga wu uchandani, mwa'ambwe miyafa leni "apukolaka" hinga wu uchandawani ele gotri miyafa naha hewen ko ki'i do nuwe ki wu dau. ⁶ Woro sa biya da, Gotri nuhi funda naha, Yapai Gotri. Rindombwa ele mwa'ambwe mu naha. O keke nunu rihi minde. Apukolaka nuhi okwe funda naha, rini Jisas Kurais. Gotri rini kumbwa ele mwa'ambwe ri wosiro. Nunu rini ki himamwale kipe nu tororo.

⁷ Woro, sembe ha hima fwele o hambwa hinga wunu ki da nambwe. Wunu imbihumbwa ete ta tani asama miyafa gambolombo gotri ni wu sirinandaro ti keke, o gambolombo gotri ni haro omwe hinga wu hambwasini wui akitiwoti sumbu ga ele omwe ya wu anda. Woro inaka wuhi le norukweni wu hambwa nambwe wu andau. O keke, o sumbu to wui sembe ti wunu woyemusindau. ⁸ E, ahirahi to nunu wosiwani Gotri sumbu kipe nu toronda nambwe. Ahirahi nu a nambwe nu dau ti keke Gotri miyaningisopo ki mwa'ambwe kipe fo nunu hanja'aisini i nambwe. E, ahirahi nu asini nu dau ti keke, Gotri miyaningisopo ki mwa'ambwe kipe fo nu toro nambwe. ⁹ Woro kunu hambwafwa'aisi: Foki Gotri miyaningisopo ki kunu numbwa chikindau sumbu foti kunjenga ku wosikoni sembe ha sumbu kwambu tiki eti nambwe hima leni seke gumwa tokwe ku yewa kapwa sumbu wu wo ki.

10 Mini sembe ha sumbu hambwasindau hima ri, mi ini gambolombo gotri ni lotu wondau aka ki mi litisini o ahirahi mi awa, sembe ha sumbu kwambu tiki yakinani eti nambwe hima ri mini ni ri heini au rini saikoni rini okwe o gambolombo gotri ni haro omwe oti ri akondau'u? 11 Wowa o hambwa mihi to yakinani eti nambwe hima i sembe tini walambe rini mi iro. Hinde wowani, ori hiparakambwe, Kurais rini ni ai rata kinani haro. 12 O kapwa sumbu hinga ku wosini yakinani kwambu ki eti nambwe hiparakambwe kuhi lei wui sembe ha sumbu ni walambe sumbu hinga ku wosiro ti, Kurais ni kapwa sumbu ku wosiro. 13 O keke, ani ano ahirahi fotito hiparakambwe ahi forini kapwa sumbu ki ra'aino ti nawa, apa ki ambwesini i ini ichai okwe omwe le ani ai a hinga. Foki o hinga a wowa ai hiparakambwe rito kapwa sumbu ki hichakono.

9

Pol Jisas himache hinga ri etisini Gotri tau ri randau keke ya ri toro nambwe.

1 Gotri miya ki chikindau sumbu foti ai okokona numbwa a sirinani a wosi hinga'a? E, ani Jisas himache hinga ani eti nambwe'e? Woro ani nui Apukolaka Jisas rini ani hei nambwe'e? Apukolaka tau a randawani sembe ku haro ti keke kunu ai tau ki sukwaro ahirahi nambwe'e? 2 Wosiwani hima fwele ete wu hambwandau, ani Jisas himache mina. Woro o hinga mina, kunu ku hambwandau, ani kunu ani okularo keke Jisas himache. Ani Apukolaka himache hinga mwe

naha a dau sumbu ni amwei sawendau ahirahi mwe ti kunu sa to.

³ Hima fwele a randau tau tini wu ani kilindawani mwanji wasa ka hinga wunu a sawendau: ⁴ Wo nui Gotri tau ki sukwaro ya ki ahirahi ga uku sumbwe ga nui okokona numbwa nu sirinani nu rani nu a hinga'a? Nu ano. Woro o numbo ni nu sirinanda nambwe. ⁵ E, nui okokona numbwa nu sirinani sembe haro humwe ga funda nu ichi'uchawa nunu wu yakwa hinga'a, kale Jisas Himache fwele, Apukolaka ri hipache fwele, e, Pita okwe, wu wosiro hinga? ⁶ Ele Jisas himache lei nindo ki ka ani ga Banapas ga sindombwa si okokona numbwa si sirinani ahirahi si rani si ano ya tau sihi ti si hanja'ai hinga'a? Si hanja'aino. Woro o numbo ni si sirinanda nambwe. ⁷ Hima fori au anaye hima hinga ri dau ti, rini rinjenga ahirahi le ri wakin-dau'u? Hinde na hima to ahirahi le rupwa ki ri kisini ri ahirahi le ri anda nambwe? Hinde na hima to ele omwe ni ri aulindani rinjenga ele omwe muku ti ri anda nambwe? Woro, nunu o sumbu hinga nu hanja'airo. ⁸ Do mwanji hinga a bwandau ti, hima lei inaka tunumbwa a sirinani a bwandau'u? Ka mwanji hinga ti, Moses kairo Gotri lo mwanji ti okwe sawenda nambwe'e? ⁹ Mina. Moses kaisiro Gotri lo mwanji ki ka hinga sawero: "Bulumakau fori witi fweleni yitindawa apa takisopo rihi ti kupu tiki rini injisi kei." Ka mwanji bulumakau numbwa ri hambwasini ri bwaro'o? ¹⁰ Mina, nunu hima le okwe nunu keke ri wondau. Mwe naha, do Gotri mwanji nunu ni ri hambwasini ri sawero. Woro ka sumbu ni ma nu hambwa: Tau tiki nuwe

wunda hima ri, e, ahirahi mwe iwani eindau hima ri, rini ahirahi tipa fwele ri ra'ai kinani ri hambwasini o tau ri randau. ¹¹ Nunu himamwale tini kui sembe we ki ahirahi wapa hinga nu siro ti nawa, sembe tupu nuhi tini okulano ahirahi mwa'ambwe le kunu ki sukwaro fwele nu rano sumbu hinga ti, kapwa'a? ¹² E, hima fwele Gotri wunu ohounawani wui okokona ki kunu ki ya mwa'ambwe wu torosindau ti nawa, nunu okwe kunu ki o hingambwa nu toro kinapo wunu ni funda nu dikisini ya torono kwambu metengei naha nunu ku hakoro. Woro, ya mwa'ambwe kunu ki nu torono numbo ti nu hanja'airo. Hinde wowani, nui okokona ti, Kurais ri mwanji kipe ni nu bwawa hima le mendino numbo tini nu ichakino keke o sumbu hinga nu wosiro. O keke ele nomo hinga nu randau. ¹³ Woro ka sumbu ni ku hambwanda nambwe'e? Gotri aka ki tau randau hima le, wunu Gotri aka tau wuhi kumbwa ahirahi wu rani wu andau. Gotri ni angu'omwe handau tei ki tau randau puris hima le, wunu o tei ki tundau omwe tipa leni wu andau. ¹⁴ Woro hingambwa Apukolaka ka lo mwanji ni ri owero: Gotri mwanji bwani indau hima le, Gotri mwanji wu bwawani mendindau hima leto hima tape wuhi wunu okulano mwa'ambwe le sa wu ha.

¹⁵ Woro ani Apukolaka ri ani ohounaro sumbu ele ni a sirinani a wosi nambwe. Woro do chengi a kaindau ti, ele sumbu hinga ku ani wosi kinani a kainda nambwe. Mina. Ani hasiwa pwe ku bwe wosi! E, kipe naha ani hambwasini ani eripe'aripeni a sirinandau numbo ahi ti, apa hima fo tani ichaki hinga. Mina. ¹⁶ Gotri mwanji

a bwandau sumbu ahi keke hima le hi kipe ani na hinga. Mina. Ani numbo ba foni ani hambwa numbwa, o tau numbwa a ra ki Gotri ani ekichasindau. E, Gotri mwanji a bwa nambwe nawa, apa kapwa naha ki a dano. ¹⁷ E, ai inaka ki ani hambwasini do tau a toroni a randapo, o tau keke ya mwa'ambwe wasa hinga a torokoro. Do tau a randau ti, Gotri ani ekichasiwani a randau. O keke Gotri to ri ani ondiyasiro tau tumbwa ete a randakonda. ¹⁸ O hinga nawa bwele ya hinga tini a torokondau? Ya a torondau ya mwe ti ka: Gotri tau ni randau hima ri, Gotri rini ohounawani ri torondau ya mwa'ambwe hinga ani a toronda nambwe. Woro Gotri mwanji kipe ti ele hima ni nimba wunu a bwani ani indau sumbu hinga to ya ahi.

Pol ele himiyama hurahama wui tau ra himache hinga ri dau

¹⁹ Ani Gotri miya ki do nuwe kipe hima fori ri tako tokwe a dasini nindumwasari tau ti a randa nambwe. Woro hima miyafu a rata kinani ai okokona ki ele hima wui tau ra himache hinga a wa'aihiro. ²⁰ O keke Juta hima kupu le wunu a rata kinani Juta hima kupu le wui miyaningisopo ki Juta hima kupu hinga a wa'airo. Ani wui lo mwanji tako ki a da numbwa, woro ele lo mwanji tako ki dau hima le wunu a rata kinani, ele lo mwanji ni sirinandau hima hinga a wa'airo. ²¹ Gotri lo mwanji torosinda nambwe hima le, wunu a rata kinani, wui miyaningisopo ki Gotri lo mwanji torosinda nambwe hima hinga a wa'airo. Woro Gotri lo mwanji ni ani hanja'ai ki ani hambwanda nambwe. Mina. Kurais lo

mwanji ni a sirinandau. ²² Kwambu ki yakinani etinda nambwe hima le wunu a rata kinani wui miyaningisopo ki yakinani etinda nambwe hima hinga a siraro. Ani ele hima wui sumbu ni kipe naha ani hambwasini wunu hinga a siraro. O hinga a wosiro ti, hima fweleni a rata kinani ele numbo hinga tinda ete a simiyaneheiro. ²³ Dele tau hinga tinda ete Gotri mwanji kipe keke a randau ti, ichai ele sembe haro hima lenga funda ani etisini Gotri mwanji ki sawesiro mwa'ambwe kipe naha ti ani okwe a toro ki.

Hapa tinga ma nu namani nu ini mwa'ambwe le nu toro

²⁴ Hima le wu anandiki ki wu namandau ti, o ambwe kumbwa wu etisini wu namandau, woro wu namani hima funda ritombwa o ri dikiro mwa'ambwe ri torondau. Woro ka tini ku hambwanda nambwe'e? Kunu okwe hapa tinga ma ku nama, wosini dikino mwa'ambwe ku toro. ²⁵ Anandiki kinani namandau hima le, wunu hima tape wuhi ni norukweni gisi gisi wu aulindau. Kale hima o sumbu hinga wu wosini wu dikiwa do nuwe ki kapwa wokondau mwa'ambwe kipe fweleni ya wu torou. Woro nundo o tau hinga numbwa nu randau ti, kapwa wonda nambwe mwa'ambwe tini nu toro kinani nu wondau. ²⁶ Ani anjenga a namandau ti, a ma'aika'aini a namanda nambwe. Au ti ani anayendau ti, tapa ahi ti nimba a yeripakonda nambwe. ²⁷ Mina. Hima tape ahi ti ai okokona tini sirina kinani a yeni ani ondiyasindau. Foki hima fweleni Gotri mwanji ti a kwasini anjenga a tikehe ki.

10

Foki simiyanehei sumbu ki nu hichako ki

¹ Ai hiparakambwe le, ai okokona ti, do mwanji kunu a sawekondau ti, apa ku hikisa kei: Ele nui metele hinga tinda ete wunu hiki tako ki wu daro. Wondani wunu tinda ete nuwe numbo ki wu ini soluwara ti wu raini yetikinani wu indaro. ² Wunu Moses ni wu sirinani o sumbu wu wosiro ti keke, hiki tiki, e, soluwara ki uku ti wu yaro hinga. ³ Wunu tinda ete Gotri Himamwale wunu haro ahirahi ti wu aro. ⁴ Wunu tinda ete Gotri Himamwale wunu haro uku sumbwe ti wu aro. Mwe naha, Gotri Himamwale to wosiwani humokuto sopo ki sikandaro uku ti wu aro. Humokuto mwe ti, wunu ga indaro Kurais ni sawero. ⁵ Woro Gotri ele hima miyafu wui nindo ki wu wosindaro sumbu tini ri diyahandaro. O sumbu wuhi keke hima da nambwe nuwe ki wunu miyafu naha wu handaro.

⁶ Woro dele sumbu hinga Moses ga daro hima leki sukwaro ti, autangi mwanji hinga nunu sawendau. Wunu ele kapwa sumbu ni wu heini fundu ete wu okokonaro hinga, foki nunu okwe o hingambwa ele kapwa sumbu ni fundu ete nu okokonano keke. ⁷ Kunu apa wui nindo ki hima fwele gambolombo gotri ni wu sirinaro hinga ku sirina kei. Gotri chengi ki gambolombo gotri ni sirinaro hima leni ka hinga sawero: “Himiyama hurahama le arumwe ki wu litisini ahirahi lenga uku sumbwe lenga wu andaro leto wu ai saini hukwa ti wu hikindaro.” ⁸ Woro nunu okwe kale hima wui nindo ki hima fwele hima i humwe ni sawero sumbu ti wu wosiro hinga apa hima

i humwe ni nu sawe hinga. Hinde wowani, o sumbu wuhi keke gisi funda naha kumbwa 23,000 hima hinga ete wu haro. ⁹ Apa nunu okwe Apukolaka ni nu simiyanehei kei, kale hima wui nindo ki hima fwele rini ni wu simiyaneheiwani hopo le wunu sewani wu haro hinga. ¹⁰ Apa kunu Gotri ni sembe enge tinga mwanji miyafu ku bwa kei, kale hima wui nindo ki hima fwele rini ni sembe enge tinga mwanji miyafu wu bwawani hima yeni sindau ensel le wunu yewani wu haro hinga.

¹¹ Dele sumbu hinga tinda wunu ki sukwaro le, ele hima leto mendini hambwa kinani autangi mwanji hinga sukwaro. Dele sumbu Gotri chengi ki kaisiro le, gisi humbukondawani do nu dau hima le, nunu, ni okulawa nu hambwasini nu da ki kairo. ¹² O keke hima fori ete ri hambwawa rini rinjenga kwambu tiki ri etisindau, o hinga ri hambwawa rini sa hambwafwa'aisi, foki ri hichako ki. ¹³ Simiyanehei sumbu kunu ki sukwandau ti, o sumbu anandi mina. Hinde wowani, ele hima ki sukwandau simiyanehei sumbu hingambwa kunu ki sukwandau. Wondawani mwanji injiro tini mwe naha sirinani wosindau Gotri to simiyanehei sumbu foni ri hanja'aisiwa kui kwambu tini hinde diki kumbwa. Mina. E, simiyanehei sumbu kunu ki sukwawa, Gotri kunu okula ki numbo fo o ri wakikonda. Numbo mwe ti ka hinga: Kunu okulawa kwambu tiki ku etisini simiyanehei sumbu ti o ku dikikonda.

Apa Gotri ga himamwale kapwa ga ana'ape nu sirina kei

¹⁴ O keke, ai nau minde naha le, gambolombo gotri ni sirinandau sumbu tini ma ku hanja'aini gumwa ma ku si. ¹⁵ Kunu hambwa chele, o keke kunu a sawendau mwanji ahi kati kunjenga ma ku kili, kipe'e, kapwa. ¹⁶ Doha'a kapu nu andau sumbu ti, Gotri ri kwambu ha kinani ri owero. Woro o kapu ki nu andani Gotri kwambu nunu ha kinani, rini ni nu uchahambwawani Kurais fi ga funda nunu ni ri anaranda nambwe'e? Do bereti nu lepikandau ti, ka Kurais hima tape ga funda nunu ri anangaunda nambwe'e? ¹⁷ Bereti ti funda naha, o keke nunu himiyama hurahama le miyafu naha, nunu tinda ete hima tape funda naha nu wa'aisindau. Hinde wowani, nunu tinda ete o bereti funda numbwa nu andau.

¹⁸ Isurel hima kupu leni ma ku hambwa. Wunu Gotri ni angu'omwe hinga haro ahirahi leni wu andani Gotri keke yaro o tei ki wu takaisini Gotri hima kupu funda wu wa'airo. ¹⁹ Mwanji mu mwe hinde hinga a sawero, “Gambolombo gotri ni handau angu'omwe to sumbu mwe naha,” e, “Gambolombo gotri to Gotri mwe naha,” o mwanji hinga a sawero'o? ²⁰ Mina. Ani ka hinga a sawero: “Hoko pe hima le angu'omwe wu handau ti, o himamwale kapwa ni angu'omwe le wu handau. Wunu Gotri ni wu handa nambwe.” O keke himamwale kapwa lenga funda ku wauno ti a diyaha. ²¹ Apa Apukolaka kapu ki uku sumbwe ku a a, himamwale kapwa kapu ki uku sumbwe ku a hinga. Apa Apukolaka tei ki ahirahi rukoni ku a a, himamwale kapwa tei ki ahirahi rukoni ku a hinga. ²² Apukolaka sembe enge nunu ri a ki nu wosindau'u? E, kwambu nuhi ti kwambu rihi

tini dikindau'u?

Gisi gisi Gotri hi tunumbwa ma nu rasainda

²³ Hima fwele sawe, “Gotri lo mwanji ki amwei minambwe ri na nambwe ele sumbu hinga tinda ete nu wosino le kipe.” Woro ele sumbu hinga tinda ete nunu okulanda nambwe. Nunu ka hinga nu saweno: “Gotri lo mwanji ki amwei minambwe ri na nambwe ele sumbu hinga tinda nu wosino le kipe,” woro ele sumbu hinga tinda ete nunu okulasiwani nu yakinasini kwambu tiki nu eninda nambwe. ²⁴ Hima fori rinjenga ri hima tape numbwa ri enepeni kipe tumbwa ri da ki apa ri hambwa kei. Mina. Rini ele hima ba fwele keke sa ri hambwani kipe tumbwa wu da kinani sa wunu ri okulanda.

²⁵ Maketi ki owendau omwe le o ma rani ku a. Apa o tini inaka miyafu ku hambwani mwanji miyafu ku sili kei. ²⁶ Gotri chengi ki sawero ka mwanji ni nu hambwanda, “Do nuwe ki talesindau mwa'ambwe le tinda ete o Apukolaka rihi tumbwa.”

²⁷ E, sembe ha nambwe hima fori ahirahi rini ga ku a ki kunu ri uchawa, ku i kinawa o ma ku i, kipe. Ku ini ele ahirahi kunu keke ri otokunaro hinga ma ku a. Apa o tini inaka miyafu ku hambwani mwanji miyafu ku sili kei. ²⁸ E, hima fori ete kunu sawewa, “Do omwe nimba gambo gotri ni haro omwe,” wowa o kunu sawero hima ri inaka ma ku hambwasini apa o omwe ku a kei. ²⁹ Ani kunu ni ani hambwasini a sawenda nambwe. Ani ori biya sembe ha sumbu kwambu ki eti nambwe hima ba fori keke a sawendau. Hinde wowani, inaka rihi ti kwambu nambwe.

Ani anjenga ani ano, woro hinde wowani ori biya hima ba fori a wosino sumbu tini inaka rihi ki ri ani kilindau? ³⁰ E, Gotri ni a wese'asini o omwe ani akondau. Woro hinde wowani Gotri ni a wese'aro ahirahi keke ori hima kapwa mwanji ri ani bwandau?

³¹ O keke ahirahi lenga uku sumbwe lenga ku ano'o, e, sumbu ba fwele ku wosi kinawa, Gotri hi tini rasai ki ele sumbu hinga tinda ete ma ku wosi.

³² Juta hima kupu le ku hambwani, Girik hima le ku hambwani, e, Gotri sios ki dau himiyama hurahama le keke ma wunu ku hambwa, apa seke soko tokwe wunu ku yewa kapwa sumbu tiki wu hichako ki. ³³ Ani okwe, ele sumbu hinga a wosindau ti, ele hima hinga tinda a wosi ki wu okokonandau sumbu tunumbwa a wosindau. Ani anjenga ani okulandau sumbu tini a wosinda nambwe. Ani himiyama hurahama miyafa leni Gotri ai wunu rata kinani wunu ani okulandau.

11

¹ Ani Kurais ni ani hei hei a sirinandau hinga o hingambwa ma ku ani hei hei ku sirina.

Lotu wo kinani nika'ari mwa gwarosindau sumbu

² Kunu gisi gisi ani keke ku hambwandani kunu ani ondiyakandiyaro mwanji ti metengei ete ku mendini ku toronambusini ku sirinandau. O keke ka hinga kunu a sawendau, kunu sumbu kipe naha tini ku wosindau. ³ Woro ai okokona ti, do mwanji ni ku hambwa ki ani hambwandau: Ele hurahama hinga tinda ete wui mwa laka ri, Kurais, wowani himiyama ti, ti hurache to ti mwa laka, wowani Kurais ri mwa laka ri,

Gotri. ⁴ E, hima fori mwa rihi nika'ari gwarosini Gotri ni uchahambwano'o, Gotri mwanji ti ri bwarakarawa, o Kurais to huruhumba hinga hei kinani ri wosindau. ⁵ E, himiyama foti Gotri ni ti uchahambwa ki'i, Gotri mwanji ti bwarakara ki mwa tihi ki hurahama lei tako tokwe ti dau sumbu ni mekuro nika'ari sumbu, ti gwaro nambwe nawa, tini okwe ti hurache ni huruhumba ti handau. O mwa gwaro nambwe ti dau sumbu ti, himiyama fo mwa yetosini dau sumbu hingambwa. ⁶ E, himiyama foti mwa tihi mwa'ambwe ti gwaro nambwe nawa, o mwa nimbi tihi ti faiche ri sa ti kuto. E, faiche ti kuto ki, mwa tinda ti yeto ki huruhumba hinga ti hambwawa, nika'ari sumbu foki sa nimba ti gwaro. ⁷ Hurahama ri, apa mwa gwaro kei. Hinde wowani, hurahama ori Gotri mwale hinga, e, me so hinga ri dau. Wowani himiyama ti hurahama i me so hinga ti dau.

⁸ Hinde wowani, Gotri himiyama hima tape ki hurahama ni ri wosi nambwe, mina, hurahama hima tape ki himiyama ni ri wosiro. ⁹ Gotri himiyama keke hurahama ri wosi nambwe. Mina. Hurahama keke himiyama ri wosiro. ¹⁰ O keke himiyama i mwa ti hurahama tako tokwe dau sumbu ni mekundau wange hinga foti sa da, wosiwa ensel le sa apa wu hei. ¹¹ Woro Apukolaka ri numbo ti ka hinga ri owe nambwe: Himiyama tombwa dawa, hurahama mina, e, hurahama tombwa dawa, himiyama mina. ¹² Mina, o sumbu hinga ri hambwa nambwe. Gotri hurahama i hima tape ki himiyama ri wosiro. Woro hingambwa apa himiyama hima tape ki

hurahama ya sukwandau. Gotri rindombwa ele mwa'ambwe mu naha.

¹³ Woro kunjenga do mwanji ma ku kilinehei. E, himiyama foti nika'ari sumbu foti mwa ki ti gwaro nambwe sini Gotri ni ti uchahambwano sumbu, kipe'e? Mina. ¹⁴ Nunu himiyama hurahama le nui sumbu ti, ka hinga o kunu mekusinda. E, hurahama mwa nimbi laka dawa, o kipe mina, huruhumba. ¹⁵ E, himiyama ki mwa nimbi laka dawa, oti me so kipe naha tihi. Hinde wowani, o mwa nimbi tihi, mwa tihi gwarosi kinani Gotri to mwa nimbi laka tini haro. ¹⁶ E, hima fori himiyama to nika'ari sumbu mwa ki gwarondau sumbu ni ri mendisini mwanji tiki au hinga ri anaye kinawa, rini sa ri hambwafwa'a isi. Hinde wowani, nunu ga, e, Gotri ri sios le okwe sumbu ba foni nu sirinanda nambwe.

Korin sembe ha himako le Jisas a tini walambe wu wosiro

¹⁷ Apa mwanji fwele ya kunu a sawekonda. Woro dele sumbu hinga ni ku wosindau ti, hi kuhi hinde a rasai kumbwa. Hinde wowani, ku waundau ti, sumbu kipe tito sukwanda nambwe, mina, kapwa sumbu tito sukwandau. ¹⁸ Metengei naha do mwanji ni a sawekondau: Lotu wo ki ku waundau gisi ti, apumbwa apu ku huwa'i huwatandau. O mwanji hinga a mendiro. Wowani o mwanji ni a mendini ya ani hambwa, o sumbu kamindache ri mwe naha. ¹⁹ Hinde wowani, sios apumbwa apu huwa'i huwata hinga woro sumbu kui nindo tiki sa da. Wosiwa dani inumbwa Gotri mwanji mwe tini sirinandau himako numbwa amwei o wunu ri mekukonda. ²⁰ Woro kunu tinda ete ku

waundau sumbu ti, Jisas a tini norukweni ku a ki ku waunda nambwe. ²¹ A mendiwani ku wausini kunu funda funda ku amaha amahani kui ahirahi le ku rataro tini ku andau. O keke kunu fwele iche wunu handawani, kunu fweleto waini uku miyafu wu andani wu ambwatinambwatindau. ²² Kunu hinde hinga? Kunu ahirahi lenga uku sumbwe lenga ku ano aka kuhi da nambwe'e? Ku wosiro sumbu ti, mwanji mwe ti ka hinga o inda: "Gotri sios ti sa biya dawa, ahirahi nambwe hiparakambwe nuhi fweleni huruhumba hinga wunu nu ha." Woro hinde hinga apa kunu a saweno? Hi kuhi apa a rasaino'o? Minambwe naha. O sumbu ku wosindau ti keke, hi kuhi apa hinde a rasai kumbwa.

Apukolaka Jisas ri himache leni bereti tinga kapu uku tinga wunu ri haro

²³ Apukolaka ki a toroni kunu sawero mwanji numbwa do kunu ani ai a sawekonda: Mwanji mwe ti ka hinga: Jutas Jisas ni miho le tapa tenge ki rini haro ka niliki ki, Apukolaka Jisas bereti ti ri toroni, ²⁴ Gotri ni ri wese'asini o bereti ri lepikasini ya ri sawe, "Do bereti o ai hima tape, kunu okula ki kunu ani handau. O sumbu hinga numbwa ma ku wosindani ete ku ani hambwanda." ²⁵ Ahirahi wu ani wu humbusiwani kapu uku ti ri torosini o sumbu hingambwa ri wosini ya ri sawe, "Doha'a kapu uku o ai hima fi ki Gotri to mwanji anandi injiro tini sawendau. Do kapu uku ku ano gisi hinga tinda ete ka hinga ma ku andani ete ku ani hambwanda." ²⁶ Duwe duwe do bereti ga do kapu uku ga ku andani Apukolaka me yapweke tiki haro mwanji tini ku

sawehambwandakonda. O sumbu hinga tumbwa ete ku wosindawa sa ete i ini o ri ai tano gisi ki sa ambwe.

Jisas a tini walambe wosino hima ri, rini mwanji chele

²⁷ O keke hima fori inaka rihi ti norukweni ri kilini ri hambwa nambwe ri dani Apukolaka ri bereti ga ri kapu uku tinga walambe ete ri awa, o Apukolaka i hima tape ga hima fi rihi tinga kapwa sumbu hinga ri wosindau. O keke rini mwanji chele. ²⁸ Hima fori inaka rihi ti norukweni sa ri kilisini pwe do bereti ga do kapu uku ga ri bwe a. ²⁹ Hinde wowani, hima fori Apukolaka i hima tape mwanji mu ti norukweni ri hambwa nambwe, o bereti ga o kapu uku ga walambe ete ri awa, o ri aro sumbu tito nomo rini hakonda. ³⁰ O sumbu kekembwa kui nindo ki himiyama hurahama miyafu wu hahungondani hima fwele wu haro. ³¹ E, inaka nuhi ti norukweni nu kilisini nu awa, nomo ti apa nunu ki hinde sukwa kumbwa. ³² E, Apukolaka nunu ri kilini nomo nunu hawa o ri che hinga nunu ri wonorukwendau. O sumbu hinga nunu ri wosindau ti, do nuwe ki dau hoko pe hima lenga funda nunu humbuno ti keke nunu ri ai wonorukwendau.

³³ O keke ai hiparakambwe le, e, ku wausini a ku a kinawa, kunu tinda ete funda laka ku wauni ku humwasini ku a ki. ³⁴ E, hima fori iche ga ete rini handawa, o ri aka ki sa ri a. Foki ku wausini sumbu fwele walambe ku wosiwa Gotri apa o kunu ri kilikonda.

Woro mwanji tipa fo do ete da, ichekai kunu tambwa a tanimbwa o kunu a norukwekonda.

12

Gotri Himamwale peresen ti ba fo ba fo

¹ Ai hiparakambwe le, ani Gotri Himamwale peresen tini ku ambwatinambwatini ku hikisano ti keke a diyaha. ² Ku hambwasindau, imbi-humbwa hoko pe hima hinga ete ku dawani o gisi ki kunu matinani mwanji bwanda nambwe gambolombo gotri ki kunu ra'aindaro. Wondawani o sumbu numbwa ku sirinani ku indaro. ³ O keke ai okokona ti, ka mwanji ni norukweni ma ku hambwa: Gotri Himamwale ti hima foriki dasini mwanji kipe ti rini ondiyandawa, ori hima apa ka mwanji hinga hinde ri sawe kumbwa, "Jisas walambe sa rini i." Wondawa Gotri Himamwale nambwe dau hima ri, apa ka mwanji hinga hinde ri sawe kumbwa, "Jisas rini Apukolaka."

⁴ Gotri Himamwale ri peresen le ba fo ba fo, woro Himamwale ti funda naha. ⁵ Apukolaka ki tau le ba fo ba fo nu rano, woro Apukolaka rini funda naha. ⁶ Tau ra sumbu le miyafu, woro Gotri funda naha tombwa ri kwambu ti ele hima ni ri hasiwani ele tau hinga tinda ete wu randau. ⁷ Gotri Himamwale, kwambu rihi ti ele hima ni funda funda ri hasiwani dau ti, ele hima ni okulawa sumbu kipe wosi kinani. ⁸ Gotri Himamwale ti hima forini kwambu haro ti, ele hima ni inaka kipe wunu ri sawekawe kinani rini haro. Wowani o Gotri Himamwale tombwa hima forini Gotri mwanji bwandau kwambu ti rini hasiwani ele himiyama hurahama Gotri sumbu tini norukweni wu hambwa kinani wunu ri sawekawendau. ⁹ Ete wowani hima fori o Gotri Himamwale kumbwa sembe handau sumbu tini ri tororo. Wowani hima fori

o Gotri Himamwale kumbwa hahungondau hima leni kipe ai wosindau kwambu tini ri tororo. ¹⁰ Ete wowani hima ba fori kwambu chele sumbu leni wosindau kwambu tini ri tororo, wowani fori Gotri mwanji bwarakarandau kwambu tini tororo. Ete wowani hima fori himamwale ba fo ba foni kilindau sumbu tini ri tororo. Wowani hima ba fori mwanji ba fo ba foni bwandau sumbu tini ri tororo. Wowani fori mwanji ba fo ba fo jamekondau sumbu tini ri tororo. ¹¹ Do Gotri Himamwale funda naha ritombwa tau ri randawani ele sumbu hinga tinda ete sukwandau. Ri okokona naha ki hima forini sumbu ba foni ri hani, e, hima ba forini sumbu ba foni ri handau.

Nunu tinda ete hima tape nuhi ti funda naha

¹² Hima le hima tape wuhi ti funda naha, wosini hima tape ki mwa'ambwe miyafu naha dau. Kale seke tapa miyaningisopo le, wunu tinda ete hima tape forukumbwa wu dau. Woro Kurais okwe o hingambwa. ¹³ Hinde wowani, nunu okwe o hingambwa. Gotri Himamwale funda naha kumbwa, nunu Juta hima kupu le, Girik hima le, hima lei tako tokwe dasini nindumwasari tau randau hima le, e, lalaunasini dau hima le, nunu tinda ete uku nunu yasisiwani hima tape funda naha hinga nu siraro. Wosini nunu tinda ete Gotri Himamwale funda naha ni nu torosini rini ni uku sumbwe hinga nu andau.

¹⁴ Nu hambwanda, nui hima tape ti mwa'ambwe funda mina, mwa'ambwe miyafu naha dau. ¹⁵ Woro seke ti ka hinga saweno'o, "Ani tapa mina, o keke ani hima tape tipa fo mina"? E,

seke to o mwanji hinga sawewa sa biya ri saweni inda. Rini hima tape tipa fo. ¹⁶ Woro wasamba to ka hinga saweno'o, "Ani miya mina, o keke ani hima tape tipa fo mina"? E, wasamba to o mwanji hinga sawewa, o sa biya ri sawenda, rini hima tape tipa fo. ¹⁷ E, ele hima tape hinga tinda ete miya hinga wa'aiwa, wo mwanji ti hinde hinga apa ri mendino? E, ele hima tape hinga tinda ete wasamba hinga wa'aiwa, wo ahirahi kuwa le hinde hinga apa ri kuwasino? ¹⁸ Woro hima tape ti o hinga, mina. Gotri ele hima tape tipa funda funda apumbwa apu nui hima tape leki ri owe'i owetaro ti, ri inaka ki ri owe ki ri hambwaro hinga ri owero. ¹⁹ E, ele hima tape tipa hinga tinda ete tau funda numbwa randawa, wo hima tape mwe soki dau? ²⁰ Woro o hinga mina. Hima tape tipa ti miyafu, woro hima tape wuhi ti funda naha.

²¹ O keke miya ti apa tapa tini ka hinga hinde sawe kumbwa, "Ani bwele tau keke mini ni ani hambwano." Woro mwa ti okwe seke tini apa ka hinga hinde sawe kumbwa, "Ani bwele tau keke mini ni ani hambwano." ²² Mina. Hima tape tipa fwele nu heiwani kwambu nambwe, woro wundo da nambwe nawa, hima tape nuhi ti kipe naha hinde apa da kumbwa. Minambwe naha. ²³ Ele hima tape tipa nuhi hi nambwe wunu nu hambwandau le, o wunu nu ai enependau. O hinga nu wosiwa, ele hima tape tipa kipe naha nu heinda nambwe le, kipe naha nu ai nu heikonda. ²⁴ Woro kipe naha nu heindau hima tape tipa nuhi fweleni o hinga hinde nu wosi kumbwa. Gotri to hima tape tipa fwele hi nambwe ele ni

hi le ri uchasini ele hima tape tipa hinga tinda ete norukweni ri owesiwani kipe naha tumbwa ya wu da. ²⁵ O hinga ri wosiro keke, apa ele hima tape tipa apumbwa apu wu huwa'i huwata hinga, mina, wunu tinda ete funda funda ele hima tape tipa ni ele hingambwa sa wu ana'enepe ana'enependa. ²⁶ O keke hima tape tipache fori amwaka mendiwa ele hima tape tipa hinga tinda ete amwaka tumbwa ya wu mendi. E, hima tape tipache fori hi kipe ri torowa, ele hima tape tipa hinga tinda ete rini ga ya funda wu eripe'aripeu.

²⁷ Woro kunu tinda ete Kurais ri hima tape hinga ku dau. Wosiwani kunu funda funda tinda ete ri hima tape ki kunu ri sicho'oisiwani ku dau.

²⁸ Wosiwani hima fwele sios tau ra ki Gotri ka hinga wunu ri esiro: Metengei Jisas Himache, wosini Gotri mwanji bwarakarandau hima le, ete wosini hima leni ondiyakandiyandau hima le, wosinumbwa Gotri kwambu ti wosino hima le, ete wosinumbwa hahungondau hima leni kipe wosindau hima le, hima ba fweleni okulandau hima le, tau ba fo ba fweleni aulindau hima le, e, mwanji ba fo ba fo bwandau hima le, wunu tinda ete ele tau hinga ki wunu ri esiro.

²⁹ Ku hambwawani hinde hinga? Wunu tinda ete Jisas Himache hinga wu dau'u? Wunu tinda ete Gotri mwanji bwarakarandau hima hinga wu dau'u? E, wunu tinda ete ondiyakandiyandau hima hinga wu dau'u? Wunu tinda ete Gotri kwambu wu wosino hima hinga wu dau'u?

³⁰ Wunu tinda ete hahungondau hima leni kipe wosindau kwambu tini wu torosindau'u? Wunu tinda ete mwanji ba fo ba fo bwandau kwambu

tini wu torosindau'u? Wunu tinda ete mwanji ba fo ba foni wu jamekondau'u? Mina! ³¹ Woro kunu kwambu tiki ma ku etisini Gotri peresen kipe naha leni ku toro ki ma ku okokona.

Apa ele ni funda ete dikisindau numbo kipe naha fo o kunu a mekusikonda.

13

Ele hima ba fwele keke ma nu wo

¹ E, ani ele himiyama hurahama ni hima lei mwanji ba fweleki wunu a bwandani, ensel le mwanji okwe a bwandani, woro sembe ahi ti wunu keke a wonda nambwe nawa, tau ahi ti me uku nambwe, e, hachahungwe hapa yewani wasamba naha sukwandau ata hinga. ² E, ani Gotri kwambu ki mwanji a bwarakarandani, Gotri ri inaka rihi ki hambwandau mwanji yani rihi le ani hambwandani, ele hambwa fwele okwe ani hambwandani, e, sembe ha sumbu ahi ti okwe kwambu ki ani etisini gimba ni a sawewa sikikoni mapwa fo tokwe iwa, woro sembe ahi ti ele himiyama hurahama keke a wo nambwe nawa, ele tau ahi tikisapu hinga. ³ E, ele mwa'ambwe ahi tinda ete bwarichape hima leni ani hani, e, hima le miyambwa ani heindawa hima tape ahi ani ohumbwewa wu ani torosini hima tape ahi ti hi tiki wu ani tuwa Kurais tau keke ani hano, woro sembe ahi ti wunu keke a wo nambwe nawa, ele sumbu hinga tinda ete gamweche ri hinde apa ani okula kumbwa.

⁴ Hima keke wondau hima ri, rini ele hima kapwa sumbu rini wosindau tini kapwa sumbu wasa wunu ri ai wosinda nambwe. Hima fori

sembe rihi ti hima ba fori keke wondau hima ri, rini ele hima ni tinda ete ri okulandau. Rini hima i mwa'ambwe ti keke sembe amwaka ti ri anda nambwe. Hima ba fori keke wondau hima ri, rini hi rihi tini ri rasai kinani mwanji miyafu ki ri bwanda nambwe. ⁵ Rini ele hima i mwanji ni ri sawesiya'ainda nambwe. Rini ri mwa'ambwe leni inaka omwesika ri hambwanda nambwe. Rini metengei ete sembe enge rini anda nambwe. Rini ele kapwa sumbu rini wu wosindau tini ri ai hambwanda nambwe. ⁶ Rini ele kapwa sumbu hima i miyaningisopo ki chikinda nambwe sumbu leni eripenda nambwe. Mina. Rini Gotri sumbu mwe naha tunumbwa ri eripendau. ⁷ Hima keke wondau hima ri ele nomo hinga rini handawani tinda ete ri kichandani sembe ete wunu ri handau. Wondani gisi gisi Gotri wunu okulanda kinani ri eripendani ete ri nikisindau. Ele nomo hinga rini raundawani rini kwambu tiki ete ri etinambusindau.

⁸ Hima ba fori keke nu wondau sumbu nuhi ti hinde apa humbu kumbwa. Minambwe naha! Gotri mwanji ni bwarakarandau peresen ti humbuno. Mwanji ba fweleni bwandau peresen ti okwe humbuno. Hambwa kipe hambwandau peresen okwe humbuno. ⁹ Hinde wowani, apa gamwe tumbwa nu hambwandau. Gotri mwanji ti okwe gamwe tumbwa nu bwarakarandau. ¹⁰ Woro, ichekai ele sumbu kipe hinga tinda talesindau ti tawa, o gisi kumbwa ele gamwe tumbwa nu randaro tau le o ya humbukonda. ¹¹ Imbihumbwa kapwacheche naha a daro gisi ki kichapwache le bwandaro mwanji hinga a bwandaro. Wondani mwa'ambwe

le a toromendineheindaro le kichapwache leto toromendineheindaro hinga a toromendineheindani, kichapwache leto hambwandaro hinga ani hambwandaro. Woro dani ini hima laka a saisinimbwa, ele kichapwache sumbu hinga ya ani hanja'ai. ¹² Apa dele mwa'ambwe sukwasiwani nu heindau le, amwei naha sukwasiwani nu heinda nambwe. Fwa ki mwale ni heindau hinga wunu nu heindau. Woro ichekai o gisi tawa Gotri miyaningisopo ti amwei naha nu heikondau. Apa gamwe tumbwa rini ani hambwandau. Woro ichekai amwei naha ri ani hambwandau hinga rini ani hambwakonda. ¹³ Apa sembe handau sumbu ti, Gotri ni nikisindau sumbu ti, hima ba fori keke wondau sumbu ti, dele sumbu namili o ete dakonda. Woro dele sumbu namili nindo ki hima ba fo keke wondau sumbu tito funda ete mwasesindau.

14

Funda ete mwasendau Gotri Himamwale peresen

¹ Kunu himiyama hurahama keke wondau sumbu kuhi ti kwambu naha ki gisi gisi ma ete ku sirinanda. Wondani kunu Gotri Himamwale kipe to handau ele peresen ni ku toro kinani ma ku mwale'akini i to. Woro metengei naha ku toro ki tau kwambu ku ano peresen ti, Gotri mwanji bwarakarano peresen tini ku toro kinani tau kwambu ma ku ra. ² Ku hambwandau, e, hima fori Gotri Himamwale kwambu ki mwanji ba fweleki bwandau ti, ele hima ni mwanji ri bwanda nambwe mina. Rini Gotri numbwa ri sawendau. Hinde wowani, hima fori

o mwanji ni hambwanda nambwe. Woro rini Gotri Himamwale kipe ti kwambu tiki ele hima leki yanisini dau mwanji hinga leni ri bwandau. ³ Woro, Gotri mwanji tini bwarakarandau hima ri, rindo ele hima i mwakambe ki mwanji ri bwandau ti, sembe ha sumbu wuhi tini ri okulandani, sumbu kipe tini sirinandau bomo ti wunu ri mekundawa, wui sembe ti kipe naha wunu i ki. ⁴ E, ori hima mwanji ba fweleki bwandau hima ri, rinjenga ri sembe ha sumbu tini ri ai okulandau. Woro, Gotri mwanji tini bwarakarandau hima rito, rini sios hima lei sembe ha sumbu ni ri okulandau. ⁵ Ani mwanji ba fweleki kunu tinda ete ku bwa kinani ani okokonasindau. Woro ai okokona naha ti, Gotri mwanji tini ku bwarakara ki. E, mwanji ba fweleki bwandau hima ri, o mwanji ri bwasini sa ri ai jamekowa sios hima le wu mendini sembe ha sumbu wuhi ti kwambu tiki ya sa wu eti. E, o mwanji ri ai jamekoni ri bwa nambwe ti nawa, Gotri mwanji tini bwarakarandau hima rito mwanji ba fweleki bwandau hima rini dikini mwasesini dau. ⁶ Ai hiparakambwe le, kunu do a sawekondau mwanji le ma ku hambwanehei. E, ani kunu tambwa a tasini ele mwanji ba fweleki Gotri mwanji numbwa kunu ani handawa, kipe naha kunu ani okulano'o? Mina. Woro Gotri ani mekuro mwanji fweleni amwei kunu a saweni hambwa kipe fo kunu ani hani Gotri mwanji tini kunu a bwarakarani kunu ani ondiyakandiyawa, kipe naha kunu ani okulano.

Nunu nui mwanji minde ki Gotri mwanji ti nu bwa

⁷ Himamwale tinga da nambwe mwa'ambwe le kale, hambangini tinga me tako tinga, woro wunu ki ata gale ba fweleki sukwa nambwe nawa, apa ata gale wuhi ti hinde hinga nu mendino? ⁸ E, ka au anaye me norukweni wu wowa ata kipe sukwa nambwe ti nawa, apa namo naha to au ti anaye ki ri otokunano? ⁹ Woro kunu okwe o hingambwa naha. E, hima le hikisandau mwanji ba fweleki ku bwawa, o ku bwandau mwanji mu ti hinde hinga apa wu mendini wu hambwano? Mina. O ku bwandau mwanji kuhi ti ya nimba timbekondau. ¹⁰ Mwe naha, do nuwe ki mwanji gale ba fwele miyafu naha dau. Mwanji mwe le, wunu mwanji mu nambwe da nambwe. Ele mwanji bwandau hinga wunu tinda ete mu chele tumbwa. ¹¹ Woro ani hima fori bwaro mwanji mwe ti ani hambwa nambwe ti nawa, apa ka hinga ri ani sawekondau, ani ko ba fokipe hima. Wowa ani okwe o hingambwa rini ani hambwano, rini ko ba fope hima. ¹² Kunu okwe o hingambwa. Kunu Gotri Himamwale handau peresen ni ku toro ki ku okokonandau. O hinga ti nawa ele sios ni okulandau peresen tini ku toroni Gotri tau kipe ku randa kinani tau kwambu ti ma ku ra.

¹³ O hinga keke mwanji gale ba foki bwandau hima ri o mwanji ni ri ai jameko ki Gotri ni kwambu naha ki sa ri uchahambwanda. ¹⁴ Woro ka tini ma ku hambwanehei. E, ani mwanji gale ba foki Gotri ni ani uchahambwano ti, himamwale ahi ti rini ni ani uchahambwakonda, e, inaka ahi tito ya nimba dakonda. ¹⁵ Woro o keke apa hinde hinga a wono? Gotri ni ani ucha-

hambwa kinawa, inaka ahi tinga, e, himamwale ahi tinga sa rini uchahambwa to. E, hukwa ti a ra kinawa himamwale tinga inaka tinga sa funda fi ra to. ¹⁶ Woro o sumbu hinga mi wosi nambwe, mi himamwale kumbwa Gotri ni mi wese'andawa, sembe ha numbo wakindau hima fori o mi bwandau mwanji gale ti ri hikisandani apa hinde hinga Gotri ni mi wese'aro ti ete ri saweno, “Mwe naha”? Minambwe naha. Hinde wowani, rini o mi bwandau mwanji mu mwe ti rini hikisandau. ¹⁷ Mini Gotri ni mwe naha mi wese'aro, woro o mi bwaro mwanji ki ori hima ri sembe ha sumbu ti rini mi okula nambwe. ¹⁸ Ani gisi miyafu ki ele mwanji gale ba fweleki a bwandau. Woro, o sumbu keke kunu ani ga hinde ku anachiki kumbwa. O sumbu keke Gotri ni a wese'andau. ¹⁹ Woro hima wausindau lotu wondau aka ki mwanji ti tapa'angi tumbwa ai inaka tiki a bwani ele hima ni wunu ani ondiyakandiyano sumbu tito, ele biya mwanji gale ba fweleki 10,000 mwanji hinga a bwano sumbu tini dikindau.

²⁰ Ai hiparakambwe le, hambwa kuhi ti kichapwache lei inaka hinga tini ete ku torosi kei, mina. Kunu kapwa sumbu ku wosindau sumbu ti, kichapwache leto hikisandau hinga ma ku hikisa. E, hambwa kuhi ti mekupu leto hambwandau inaka hinga tini ma ku hambwa. ²¹ Gotri chengi ki Apukolaka ka hinga sawero:

“Ele biya mwanji gale ba fweleki, e, ele biya hima kupu ba fwelei wui takisopo ki ai mwanji ti do ai hima kupu leni ani hasikonda. Woro sa biya da, ele hima apa ai mwanji ti wu mendini hinde wu sirina kumbwa.”

²² O keke ma nu hambwa, mwanji gale ba foki bwandau sumbu ti, sembe haro hima le keke mina, o sumbu hinga ti, sembe ha nambwe himako keke Gotri wupa wo hinga wunu haro. Ka wupa wo sumbu mwe ti Gotri wunu autangindau. E, Gotri mwanji tini bwarakarandau sumbu ti, sembe ha nambwe himako ni wupa wo sumbu hinga Gotri wunu ri ha nambwe, mina, oti sembe haro himako ni ri hima keke wo sumbu wunu ri meku kinani wunu ri haro.

²³ O keke ele sios kipe hima le wu tani funda wu wausini ele mwanji gale ba fweleki wu bwandawa, sembe ha sumbu kipe hambwanda nambwe hima fwele, e, sembe ha nambwe hima fweleto wu sirani wunu ga dasini wunu o wu bwandau mwanji gale ti wu hikisafuni apa ka hinga wu sawekonda, “Kunu ku ambwatinambwatindau.” ²⁴ Woro, kunu o sios we ki Gotri mwanji tumbwa ku bwarakarandawa, sembe ha nambwe hima fori'i sembe ha sumbu kipe hambwanda nambwe fori, o ki ri tasini o mwanji ni ri mendikowa, apa ele kui mwanji to ori hima i sembe tini yekoni ori hima i kapwa sumbu amwei woni o ai rini kilikonda. ²⁵ Wokoni ele ri inaka ki yanisindau mwa'ambwe leni amwei ya rasukwakonda. Wowa ri miyaningisopo ki ri opulisini Gotri hi ti ri rasaisini, ka hinga ya ri sawekonda: “Mwe mwe naha to sa, Gotri kunu naha ga ete ri dau.”

Ele lotu wondau sumbu hinga kipe tumbwa sa ete sukwanda

²⁶ O keke ai hiparakambwe le, apa hinde hinga ku wokondau? E, o ku wauno gisi ti kunu tinda

ete tau chele tumbwa. Hima fori hukwa randa-dawa, hima fori Gotri mwanji ondiyakandiyan-dawa, hima fori Gotri rini mekusiwo mwanji tini sawekawendawa, e, hima fori mwanji gale ba fweleki kunu ri sawewa, hima fori o mwanji ni ai ri jamekokonda. Woro kunu tinda ete sios tau ku rakondau ti, sios hima lei sembe tini okula kinani ya ma ku ra. ²⁷ E, hima fwele mwanji gale ba foki wu bwa kinawa, hima fisi'i hima namili ya sa wu bwa. O yakito. Apa o ambwe kumbwa ku bwa kei. O hinga ti sa biya da. Hima fori to mwaseni sa ri bwasiwa pwe, hima fori jepini ri bwe bwa. Wowa hima fori o mwanji ni sa ri jameko. ²⁸ E, ori hima mwanji gale ba foki ri bwandawa, o mwanji ni ri jamekonda nambwe ti nawa, apa ori hima ele sios hinga wu tani wauro hima alase ki apa bwa kei. Ri bwa kinawa rini bati Gotri gambwa ya sa ri bwanda. ²⁹ Woro kui nindo ki hima fisi'i hima namili hinga wundombwa Gotri mwanji ti wu bwarakarandawa ele biya hima wui mwanji tini ya sa nimba wu kilinda. ³⁰ Wondawa Gotri litisini o mwanji ni kilindaro hima ni mwanji fori rini mekusiwa ri bwa kinawa, etisini Gotri mwanji bwandaro hima ori sa ri gainasiwa rini ga sa bwa. ³¹ O sumbu hinga ku wosiwambwa kunu tinda ete funda funda Gotri mwanji ti ku bwarakarano, wowa ele hima hinga tinda ete hambwa kipe wu hambwani sembe wuhi kwambu wu torono. ³² E, Gotri mwanji bwarakarandau hima le wui himamwale tini wunjenga wu ana'aulisini sembe funda wu owesini kipe tumbwa wu dau. ³³⁻³⁴ Ku hambwandau, Gotri ele sumbu hinga ni ri chirum-

buwarambunda nambwe, mina. Rindombwa nui sembe tini ri ratorondawani anaferisini nu dau.

Ele sios hima hinga wu tani wu wauwa himiyama forito saini etisini mwanji ti apa bwa kei. Wunu takisopo wuhi ti dimisini ya sa nimba wu da. Ele sios hinga Gotri himiyama hurahama lei nindo ki wunu o sumbu hingambwa wu wosindau. Wunu Moses kaisiro Gotri lo mwanji ti sawero hinga hurahama lei tako tokwe sa wu da.

³⁵ E, mwanji mu foti wu hambwa ki wu hakisawa, apa wu isini wui aka lengu tiki wui hurache leni wu bwe sili. Hinde wowani, ele hima miyafu lei nindo tiki mwanji wu bwani wu silino ti, o sumbu hinga ti kipe fotini wu wosinda nambwe.

³⁶ Woro ka hinga a sawendau ti hinde hinga ku hambwandau? Ku sawesiya'aikondau'u? Kunu ki Gotri mwanji mu naha sukwasini kundombwa Gotri mwanji ti ku mendini ku torosindau'u? Mina.

³⁷ E, hima fori ka hinga ri hambwawa, rini Gotri mwanji ti bwarakarandau hima, e, rini Gotri Himamwale tau randau hima, wowa do kunu ni a kairo mwanji ti Apukolaka i lo mwanji hinga ya sa ri hambwa. ³⁸ Woro hima fori o inaka hinga ri hambwasini do mwanji ni bwelefo kalefo ri nawa, nunu okwe ori hima i mwanji tini bwelefo kalefo ya rini nu nakonda. ³⁹ O keke ai hiparakambwe le, kunu Gotri mwanji ti bwarakarandau peresen ti ku toro ki kwambu naha ki ma ku randa. Woro ele biya mwanji gale ba fweleki bwanda sumbu ti okwe apa minambwe ku na kei. ⁴⁰ Ele sios tau hinga wonorukweni ma ku rawa, lotu wo sumbu kuhi

ti kipe naha tumbwa sa sira.

15

Kurais hasini ai sairo

¹ Ai hiparakambwe le, ani Gotri mwanji kipe kunu a bwaro leni ani ai a bwani sembe kuhi a yeni a rasaikonda. Do Gotri mwanji kipe ku mendini ku torosini kwambu tiki ku etisindau. ² Kunu o Gotri mwanji kipe a sawero tini ete ku toronambusiro, nindumwasari sembe ku ha nambwe, o hinga ti nawa o Gotri mwanji kipe kumbwa Gotri o ai kunu ratakonda.

³ Metengei naha mwaseni kunu a sawero mwanji ti, o imbihumbwa ani okwe a mendiro mwanji tini kunu a sawero. Mwanji mwe ti ka hinga: Gotri chengi nunu sawehambwaro hingambwa Kurais ele kapwa sumbu nuhi keke ri haro. ⁴ Wosini matimat ki rini sisiwani, gisi namili iwani Gotri chengi nunu sawehambwaro hingambwa ya ri ai sai. ⁵ Wosini Pita mu ki ya ri sukwa. Wosinumbwa ele tapa'angi tapa'angi hat-achi fisi ri Himache le wui mu ki ya ri ai sukwa. ⁶ Ete wosiwanumbwa imbihumbwa rini sirinani indaro ri hiparakambwe miyafu naha le o gisi kumbwa ya rini wu hei, rini wu heiro hima mwe le gendiwani 500 ni dikiro hima hinga sukwaro. Kale hima kupu wunu miyafu wu ha nambwe ete wu dau, woro fwele haro. ⁷ Wosiwanumbwa Jemis ya rini hei. Ete wosiwanumbwa ri Himache le tinda ete ya rini hei.

⁸ Wunu tinda ete rini wu heisiwanimbwa dani ini jipe naha ki nuwai che randau amwa ta nambwe alase ki raro che hinga sembe ani hasini

a dawani ai mwakambe ki ya ri sukwa. ⁹ Ani ele Jisas ri Himache le wui nindo ki wui kiniche naha hinga a dau. Gotri, Jisas Himache, hinga ri ani uchawa ani o hi ni hinde a chiki kumbwa. Hinde wowani, ani Gotri sios ni walambe a wosindaro. ¹⁰ Woro Gotri to ani keke woni ri ai ani ratasiwani apa do ya a da. Hima keke wo sumbu rihi ti ani tambwa tani nimba humbu nambwe. Minambwe naha. Ani Gotri tau ti kwambu naha ki ete a randau ti, Jisas Himache ba fwele o tau hinga wu yakinani wu randa nambwe. Woro ai kwambu ki o tau hinga a randa nambwe, mina, Gotri hima keke wo sumbu rihi ti ani ga dau to randau. ¹¹ Woro ando a randau'u, e, wundo wu randau, o mwanji nambwe. Hinde wowani, nunu tinda ete o mwanji numbwa nu bwandawani kunu o mwanji numbwa sembe ku haro.

Ichekai ele haro himako tinda ete wu ai saino

¹² Jisas hasiwani Gotri ai rini rasairo tini gisi gisi o mwanji ni ete nu bwandau, wo hinde wowani kui nindo ki hima fwele ete wu sawendau: “Hima hasini hinde apa ai ri sai kumbwa”? ¹³ E, ete nu hambwawa, “Mwe naha, haro himako le hinde apa ai sai kumbwa,” o hinga nawa ka hinga ma nu sawe: “Gotri Kurais ni ai rasai nambwe.” ¹⁴ E, mwe naha, Gotri Kurais ni ai rasai nambwe napo, do mwanji nu bwandau ti tikisapu hinga, e, sembe ha sumbu kuhi ti okwe tikisapu hinga. ¹⁵ Woro o tombwa mina, nunu Gotri wosiro sumbu ni gamboni bwandau hima hinga nu sirano. Hinde wowani, Gotri haro hima leni ai rasaino sumbu da nambwe nawa, Kurais okwe haro ti ri ai rasai nambwe, woro nunu Gotri Kurais ni ai rasairo mwanji tini amwei nu

bwandau. ¹⁶ E, mwe naha, Gotri haro hima leni ri ai rasai hinga ti nawa, ka hinga ma nu sawe: “Gotri Kurais ni ai ri rasai nambwe.” ¹⁷ E, Gotri mwe naha Kurais ni ai ri rasai nambwe napo, sembe ha sumbu kuhi ti hinde apa kunu okula kumbwa, kapwa sumbu kuhi kumbwa ete ku dakoro. ¹⁸ Wopo Kurais ni sembe hasini haro hima le okwe wu humbukoro. ¹⁹ Kurais ni sembe nu hasini rini nu nikisindau. Woro do nuwe kipe mwa'ambwe numbwa nu nikisindau ti nawa, ele hima i nindo ki nunu apa chenguto hinga huruhumba miya naha nu sirakonda.

²⁰ Woro o hinga mina, mwe mwe naha, Kurais hasiwani Gotri ai rini rasairo. Rupwa ako ki ahirahi ti kisiwani metengei naha wandau ahirahi mwe hinga ele hima haro lei nindo ki rindo metengei naha ri sairo. ²¹ Hinde wowani, hima funda rukumbwa hima handau sumbu ti sukwaro, woro o hingambwa hima funda rukumbwa hima hasiwani ai rasaindau sumbu ti sukwaro. ²² Mwanji mwe ti ka hinga: Atam ki sukwaro hima kupu le, wunu tinda ete wu handau. Woro hingambwa Kurais hima kupu hinga sukwaro hima le wunu tinda ete himamwale ako wu torono. ²³ Woro nunu tinda ete nerimbe ki funda funda nu ai saino gisi nuhi ki himamwale tinga nu ai saino. Mwaseni sairo hima ri Kurais. Wosiwani ri ai tano gisi ki rihi ri nasiro hima le, nunu, tinda ete nu ai saino.

²⁴ Wosiwa ele mwa'ambwe hinga tinda ete humbuno. O gisi ki Kurais ele gapiman hinga, e, mekupu hima lenga wui kwambu ambwe kwambu ambwe ri humbusini, o ri aulindaro kwambu ti Yapai Gotri tapa tenge ki ya ri

owekonda. ²⁵ Hinde wowani, Gotri ondiyasiro ti, Kurais, King Apukolaka hinga ri etisini ri aulino sumbu ti, Gotri ele miho hinga tinda ete ri setako ki ri oweno gisi kumbwa ambweno. ²⁶ Ele miho hinga tinda ete ri ye ye ini jipe naha ki handau sumbu ti okwe o ri humbukonda. ²⁷ Gotri chengi ete sawero, “Gotri ele mwa'ambwe hinga tinda ete ri seketako kumbwa ri owero.” Ka mwanji “ele mwa'ambwe hinga tinda ete,” amwei nunu sawendau ti, Gotri ele mwa'ambwe hinga Kurais seketako kumbwa ri owekondau, woro Gotri to ele mwa'ambwe ga ri seketako ki hinde ri da kumbwa. ²⁸ Woro, Gotri ele mwa'ambwe hinga tinda ete Kurais seketako ki ri oweno gisi ki Gotri Che okwe ele mwa'ambwe ri seketako ki ri owekondau hima ri, Gotri, tako tokwe ri dakonda. Wosiwa Gotri to ri Che ga ele mwa'ambwe ga tinda ete rindo mwa laka hinga ri dano.

²⁹ E, do haro hima ai saino mwanji nimba gambo mwanji hinga ti nawa, wo bwele keke hima fwele uku wu yani haro hima leni okulandau? E, haro hima fori hinde apa ai sai kumbwa, o mwanji mwe naha nawa, wo hinde wowani haro hima le keke uku wu yandau? ³⁰ Woro nunu okwe, gisi gisi hima fwele walambe sumbu hinga nunu wosi kinani wu wondau ti, haro hima wu ai saino ti minambwe nawa, wo hinde ka hinga ete nu dau? ³¹ Ai hiparakambwe le, gisi gisi ani haro hinga a sirandau. Woro o sumbu mwe naha, ani Jisas Kurais hi ki kunu ni mwe naha ani eripe'aripendau sumbu hinga. ³² E, do nuwe kipe haro hima ai saino sumbu tini minambwe nandau hima lei inaka tini a sirinapo Efesas ko

ki dau fuku pe kapwa asa lenga ani anayero ka sumbu hinga to hinde hinga apa ani okulakoro? Ei mwe naha, haro hima le ai saino sumbu ti mwe naha sukwa nambwe nawa, ele Gotri tau nu randau sumbu sa biya da, wosini hima fwele hambwaro hinga “ahirahi lenga uku sumbwe ga nu a a nu inda. Hinde wowani, icheki nu hano ti nu hikisandau.”

³³ Foki apa hima fwele nimba kunu gambo ki. Hinde wowani, hima fwele ka hinga sawe: “E, kapwa hima lenga nu ichi'uchawa, apa sumbu kipe nuhi le wu yititakichasini walambe o nunu wu wosikonda.” ³⁴ Ambwatinambwati sumbu ti ku hanja'aisini ku hambwafwa'aisini ma ku ichi'uchanda. Apa kapwa sumbu ku ai wo kei. Ma ku mendi: Kui nindo ki hima fwele Gotri ni sembe mwe naha wu hasini rini ni norukweni wu hambwanda nambwe. Do mwanji hinga kunu a sawendau ti, kui sembe ha sumbu ni huruhumba hinga ku hei kinani kunu a sawendau.

Ai saino hima tape ti ba fo hinga sirano

³⁵ Woro hima fori apa ka hinga o silikonda: “Haro hima le hinde hinga apa wu ai saino? Bwele hima tape hinga tini wu ai owesini wu saino?” ³⁶ Mini mi ambwatinambwatin-dau'u? Koni sindau bomo ti mi hambwasindau, o koni mi sisiwa wa ki sumbwe ete dawa o koni apa fwamwe hinde dingi kumbwa. ³⁷ Ka mwa'ambwe mi siro ti, ichekai sukwakondau minga tinga bomo tinga dau mwa'ambwe hinga ni mi si nambwe, mina. Me tukoche hinga tini mi siro, koni hinga tini'i, ahirahi tuko ba fo hinga tini mi siro. ³⁸ Wosiwanumbwa Gotri ri hambwandau hingambwa o ahirahi tuko ki bomo lenga

minga lenga ya ri wosiu. Ele ahirahi tuko ki funda funda bomo tinga minga tinga apumbwa apu ya ri wosi. ³⁹ Ele tape okwe o hingambwa funda naha mina, apumbwa apu. Hima i hima tape ti apu, omwe le tape, apwe le tape, e, fwai'omwe le tape ti apu. ⁴⁰ Hewen ko dau mwa'ambwe lei tape ti apu hinga dawani nuwe ki dau mwa'ambwe lei tape ti apu hinga dau. Woro hewen ki dau mwa'ambwe le ka'apwe wuhi le ba fo hinga, e, nuwe leki dau mwa'ambwe le ka'apwe wuhi le ba fo hinga. ⁴¹ Tapwaki nika ti ka'apwe tihi ti apu, niliki nika ti ka'apwe tihi ti apu, e, isangi le okwe ka'apwe wuhi le apu. Wosini ele isangi niliki okundau ti okwe apumbwa apu hinga okundau.

⁴² Haro hima le ai saino sumbu ti okwe o hingambwa. Wa tiki kupwa'aindau hima tape nuhi nu sisinimbwa kupwa'ainda nambwe hima tape ki nu ai saikonda. ⁴³ Wa tiki nu sindau hima tape nuhi ti huruhumba naha, woro ai saindau hima tape nuhi ti mwale tinga dani hi hinga okundau. Wa tiki nu sindau hima tape nuhi ti yakinanda nambwe, woro ai saindau hima tape nuhi ti, o kwambu chele. ⁴⁴ Wa tiki nu sindau hima tape, o nuwe kipe hima tape, woro, ai saindau hima tape ti, o hewen ko kipe hima tape.

Do nuwe kipe hima tape dau, o hinga nawa hewen ko kipe hima tape okwe mwe naha o da. ⁴⁵ Gotri chengi ete sawero, “Metengei naha sukwaro Atam, hima ki dau himamwale ga ri sukwaro.” Woro gumwa kumbwa sukwaro Atam, hima leni himamwale ako handau himamwale ga ri sukwaro. ⁴⁶ Woro himamwale ako handau himamwale tito metengei sukwa nambwe,

mina. Do nuwe kipe hima leki dau himamwale to mwaseni sukwaro. Wosiwanumbwa himamwale ako ga dau himamwale ti gumwa kumbwa taro. ⁴⁷ Metengei naha sukwaro hima ri, rini do nuwe kipe. Hinde wowani, Gotri do nuwe pe goro kumbwa rini wosiro. Ri gumwa ki taro hima ri, rini hewen ko kipe. ⁴⁸ Nuwe goro ki wosiro hima tinda ete wunu do nuwe ki mwaseni sukwaro hima hingambwa. Woro, nunu, hewen ko kipe hima le, do gumwa ki taro hewen ko kipe hima hingambwa. ⁴⁹ Apa nunu do nuwe ki mwaseni sukwaro hima hingambwa o ya nu da. Woro hingambwa ichai hewen ko ki sukwaro hima hingambwa o nu dakonda.

⁵⁰ Ai hiparakambwe le, mwe naha ki kunu a sawendau: Do nuwe kipe hima le Gotri aulindau kwambu rihi ti hinde apa wu raru kumbwa. Kupwa'aino mwa'ambwe le apa kupwa'ainda nambwe mwa'ambwe leni hinde apa toro kumbwa. ⁵¹ Ma ku mendi. Ani yanisini dau mwanji fotini amwei kunu a sawekondau: Nunu tinda ete hinde apa nu ha kumbwa. Nimba ari hinga nu galosini tape anandi hinga nu sirano. ⁵² Fu jipe wuichiwa o amwa naha kumbwa metengei ete haro hima le o wu ai saikonda. Wosini apa hinde wu ai ha kumbwa. Woro nunu ari hinga nu galosini tape anandi hinga ya nu sirakonda. ⁵³ O sumbu mwe ti ka hinga: Kupwa'aindau hima tape ari hinga galoni rawakasini kupwa'ainda nambwe hima tape hinga mwe mwe naha ya ete dakonda, wosiwa handau hima tape doti ari hinga galosini handa nambwe hima tape hinga mwe mwe naha

ya ete dakonda. ⁵⁴ Mwe naha, kupwa'aindau hima tape doti ari hinga ai galosini kupwa'ainda nambwe hima tape hinga sirasiwa, handau hima tape doti ari hinga galosini handa nambwe hima tape hinga ya sirakonda. Wowa o gisi ki Gotri chengi sawero mwanji hingambwa mwe naha o ya sukwakonda. Gotri chengi ete sawero:

“Gotri hima handau sumbu tini ri yeni ri dikini funda ete ri humburo.”

⁵⁵ Gotri chengi ete ai sawe,

“Ka hima handau sumbu ti mindo'o? Woro kwambu mihi so? Mini, hima handau sumbu, rambu mihi so?”

⁵⁶ Hima handau sumbu, rambu tihi ti, o kapwa sumbu. Woro o mwanji to kapwa sumbu ni amwei wowani hima leni kwambu ki aulindau. ⁵⁷ Woro Gotri ni ma nu wese'a. Hinde wowani, nui Apukolaka Jisas Kurais ri kwambu ki, Gotri nunu okulasiwani ele kapwa sumbu i au ti nu dikindau.

⁵⁸ O keke ai hiparakambwe naha le, kwambu tiki ma ku eti, apa gamweche ri ku ambesembe kei. Apukolaka keke tau kwambu ku ani ku randau ti, apa nimba hinde humbu kumbwa. O sumbu hinga ni ku hambwasindau keke gisi gisi Apukolaka tau tini kwambu tiki ma ku randa.

16

Gotri himiyama hurahama leni okulano ya

¹ Ani apa ele Jutiya ki dau Gotri himiyama hurahama leni okula kinani ku waundau ya tini a sawekondau. O ya ku wosino bomo ti, Galesiya mapwa ki dau sios leni a mekusiro hingambwa

kunu okwe o numbo numbwa ma ku sirina. ² Ele Sande hinga kunu funda funda o iro wiki ki ku tororo ya tipa chikini gamwe ti ma ku owesywa sa da. Wosindawa ichai a tawa ya anandi ku ai owenda hinga, o ku owesiro ya numbwa ku toroni ku ani ha ki. ³ Woro kunu tambwa a tani a sirawa o kui Apukolaka ni ku haro ya rani Jerusalem ko tokwe ra'aino hima fwele ma wunu ku esisi. Wosiwa ani chengi tumbwa a kaisini wunu a humbwewa sa wu i. ⁴ Woro ani okwe ani i ki nu hambwawa, apa ani ga funda nu ino.

Pol Korin sios leni ri hei ki ri hambwaro

⁵ Metengei Masetoniya mapwa tokwe ani ini tau fwele a rasinimbwa kunu tambwa a tano. Hinde wowani, Masetoniya tokwe a mwasesinimbwa kunu tambwa a ta ki ani hambwandau. ⁶ Woro a tani kunu ga gisi fwele a dano. Woro a hikisandau, apa tikiningo mendindau ele gisi hinga tinda ete kunu ga a dano umo. Da hinga woni ko ba fo tokwe ani ikowa, ai okokona ti, ku ani ra'aini numbo tiki ku ani etiwa ani i ki. ⁷ Ku hambwandau, ani a tani nimba kunu ani hei hei i ti a diyahandau. E, Apukolaka ani ohounawa ani kunu ga gisi fwele a da ki ani okokonandau. ⁸ Woro, Pendikos gisi ti ani do Efesas ko tiki a da ki ani hambwandau. ⁹ Hinde wowani, ele kipe himiyama hurahama ni wunu ani okulawa sembe ti wu ha kinani Gotri numbo ahi ti tukwasini dau. Woro, miho hima le okwe wunu miyafu naha o ko ki wu dau.

¹⁰ Ichai Timoti kunu tambwa ri iwa sumbu kipe naha ti ma rini ku wosindawa, sembe kipe ti sa ri hambwandani kui nindo tiki sa ri da. Hinde wowani, rini Gotri tau ri randau ti, ando a randau

tau hingambwa naha ri randau. ¹¹ Woro apa foki nimba hima nani gumwa ti rini ku si ki. Mina. Kunu ma rini ku wosiwa sembe wahapi tiki sa ri dawa, rini ku ratani numbo tiki ma rini ku etiwa ani tambwa sa ri ai ta. Ani rini ga ele hiparakambwe fwelenga wu tano tini do a dani a nikisindau.

¹² E, nui hiparakambwe fori, Apolos, ri mwanji ti ka hinga o inda. Ani gisi miyafu rini ga ele hiparakambwe fwelenga kunu tambwa wu i ki mwanji kwambu tiki rini a sawendau. Wondawani rini kata'amwa ri ino ti ri diyahandau. Woro gisi kipe fo rini sukwawa o ri ikonda.

Mwanji tipa fwele

¹³ Kunu hambwafwa'ainahasini sembe ha sumbu kuhi ti kwambu naha ki torosini ma ku eti. Wondani ku tapekerumbwesini kwambu naha ki ma ku eninda. ¹⁴ Ele tau hinga ku rano ti, sembe kuhi ti ele hima keke ku wondani ya ma ku randa.

¹⁵ Ai hiparakambwe le, ku hambwandau, Sitefanas hima kupu le Girik mapwa ki metengei naha wundo sembe wu haro. Wosini wui inaka tiki Gotri himiyama hurahama leni kipe naha ya wu okulandau. Woro apa kunu ni kwambu ki a sawendau. ¹⁶ Kunu ele tau hinga randau hima lenga, e, tau ti o hingambwa rani kunu okulandau hima lenga wui tako tokwe ya ma ku da.

¹⁷ Sitefanas, Fotiyunetas, e, Akaikas, wunu ani tambwa wu tawani ani wunu ni ani heini nimba ete ani eripe'aripero. Hinde wowani, wundo kui wa tiki wu tani wu sirani wu ani okularo ti keke.

¹⁸ Woro kunu ele hima hinga leni hi wuhi tini ya

ma ku rasai. Hinde wowani, wundo kui sembe tinga ai sembe tinga wu wosiwani sembe wahapi ti sukwaro.

¹⁹ Esiya mapwa ki do dau sios hinga le kunu ni wu wese'andau. E, Akwila hima pi Pirisila ga ele fi aka ki waundau sios hima lenga kunu ni Apukolaka i hi tiki omwesika wu wese'andau.

²⁰ Ele hiparakambwe hinga tinda ete kunu wu wese'andau. Woro nunu Gotri himiyama hurahama lei nui sumbu ti ka hinga, kunu tinda ete funda funda kui hiparakambwe lenga tapa ti ya ma ku anayenguna.

²¹ Ani Pol to, apa naha ai tapa minde naha ki do kunu ni a wese'andau mwanji ti a kaikondau.

²² E, hima fori sembe rihi Apukolaka keke ri wo nambwe ti nawa, ori hima hinga walambe naha sa fiya rini i. Apukolaka, mini huwainani ta!

²³ E, Apukolaka Jisas i hima keke woni hima okulandau sumbu hinga kunu naha ga ya o ete da. ²⁴ E, Jisas Kurais hi naha ki mwe mwe naha kunu a sawendau, sembe ahi ti kunu naha keke ete a wondau.

Kwanga New Testament
The New Testament in the Kwanga Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kwanga long Niugini
copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kwanga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 27 May 2022

9b9d210f-fdb8-5c15-b5b1-101223ee7f43